

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠTEV.—NO. 638.

CHICAGO, ILL., dne 4. decembra (December 4), 1919.

LETO—VOL. XIV.

Upravništvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone, Lawndale 2407

VOLILNA KORUPCIJA.

V senatu Zedinjenih Držav sedi kot zastopnik države Michigan senator Truman H. Newberry in dela postave za ameriško ljudstvo kakor drugi njegovi tovariši. Medtem pa vodi administracija intenziven boj, da se mu odreče mandat, do katerega je po trditvah administracije prišel s prevaro nenavadno velikega kalibra ob sodelovanju dolge vrste drugih sokrivcev. Proti njemu in 120 političarjem drugega in tretjega reda v državi Michigan je bila pred veleporoto vložena obtožba zaradi volilnih prevar, korupcije, zarote in zlorabe pošte. Dve vloženi obtožbi se bavita s primarnimi in glavnimi volitvami leta 1918, ko je bil Henry Ford glavni Newberryjev tekmeč. Vladni uradniki pravijo, da razkrivajo izjave prič, podane pred veleporoto, skandal, ki je v mnogih ozirih brezprimeren celo v ameriški zgodovini politične korupcije in da se mreža tega skandala raztega od najobljudenejših okrajev mesta Detroit do indijanskih rezervacij ob bregih jezera Superior, kjer so domačini glasovali tako, kakor so jim ukazovali Newberryjevi korteši.

Politični skandali v Ameriki niso baš taka redkost, da bi se zaradi njih ljudje še izredno razburjali. Sicer pa je treba vsaj zaradi pravičnosti povedati, da niso volilne goljufije izključno ameriški privilegij. Evropa jih tudi že davno pozna in težko bo najti deželo, v kateri ne bi bilo nikdar takih slučajev, dasi so sleparije v politiki in posebno pri volitvah v posameznih krajih uspevale kot nekakšne specialitete. Tako na primer so bile dolgo ogrske volitve glasovite in so postale naravnost proverbialne. Tudi Galicija je bila v dobi pokojne Avstrije v tej stvari na glasu. Ali dunajski krščanski socialci so se par desetletij pošteno trudili, da bi na tem polju dosegli gališko šlahto, medtem ko se je na Hrvaškem Khuen-Hedervaryju zdelo, da bi se vsi glasoviti ponarejalci volitev lahko pri njem mnogo več naučili, kakor on pri njih. Turčija je dobila ustavo in volitve šele po mladoturški revoluciji, ali že pri prvih volitvah so znali mladoturki imenitno posnemati stare izurjene volilne sleparje. Tako bi lahko prebredli vse več ali manj konstitucionalne dežele, pa ne bi našli ne ene, v kateri ne bi bilo nobenih političnih goljufij — ne pa tej ne na oni strani oceana.

Vsaka dežela ima pač svoje posebnosti in tako jih ima tudi Amerika. Ali razlika je bolj

v oblikah kakor v stvari. Kakor je v Ameriki vse bolj po velikem merilu, tako tudi volilna korupcija. Tukaj velja geslo, da naj se dela le to, kar se izplača. Z malenkostmi se ni vredno ukvarjati. Če se že slepari, naj se tudi to vrši na debelo, ali pa rajši sploh ne. Zato kaže zgodovina ameriških volilnih sleparij res kolosalne slučaje in ker je bilo tudi njih število že velikansko, ne morejo več učinkovati senzacionalno, ampak se čitajo po časopisih kakor vesti o močnem mrazu, veliki vročini, razporokah, tekmah z žogo i. t. d. V Chicagi na primer ne minejo volitve, da ne bi bili lokalni listi takoj po objavi rezultata ali pa še prej polni vesti o velikih sleparijah in sedanji državni pravdnik Hoyne, ki preganja — vsaj na papirju — vsako korupcijo, grmi po vsakih volitvah proti volilnim sleparjem in naznanja razburljive tožbe in preiskave, tako da mine vsak njegov grom kakor ropot v gledališču.

Da more slučaj na tem zelo obdelanem polju sploh še zbuditi zanimanje, mora biti mera res že zelo velika, in o aferi senatorja Newberryja trdijo, da je taka. Sodnik C. W. Sessions od federalnega distriktnega sodišča, kateremu je veleporota podala poročilo, je baje dal razumeti, da je bilo pol milijona do en milijon dolarjev porabljenih na nezakonit način. Ta "nezakoniti način" je baje obsegal podkupovanje volilcev, korumpiranje volilne komisije, "financiranje" časnikarjev in kinematografičnih gledališč, vse z namenom, da se vrže Ford najprej pri primarnih volitvah in potem kot demokratičen kandidat pri glavnih volitvah.

Ali so tožbe proti Newberryju opravičene ali ne mora dognati sodišče. Toda če je Newberry edini senator, proti kateremu so podane take obdolžitve, se ne more trditi, da je on edini senator, ki sedi po krivici na svojem mestu. In v splošnem je Newberryjev slučaj najbolj zanimiv kot ilustracija. Važnejše od vprašanja, ali izgubi Newberry svoj mandat, ali bo toliko in toliko njegovih agitatorjev zaprtih, ali bo naložene en milijon globe ali sto dolarjev ali nič, je vprašanje volitev sploh. Ali so poštene volitve sploh nemogoče? Ali so volilne sleparije neizogibne? Ali je napaka v volilnem mehanizmu ali v nacionalnih šegah ali le v osebah?

To so reči, o katerih bi bilo treba mnogo več jasnosti, kot je je najti po deželi, tudi v tako-

zvanih merodajnih krogih, in ki bi zahtevale tudi mnogo več zanimanja. Kajti če se hočemo rešiti kakšne dejanske napake, jo moramo poznati — ne le v njenih učinkih, temveč tudi v njenih virih in vzrokih.

Z nacionalnim karakterjem ne opravimo tukaj ničesar, kajti ta bi mogel priti v poštev le tedaj če bi bile volilne sleparije omejene le na Ameriko. Kakor smo videli in kakor lahko vidi vsakdo, če hoče gledati, pa niso nikakršna ameriška specialiteta, ampak se pojavljajo povsod. Osební karakter igra seveda svojo vlogo, zakaj sleparija vredpostavlja vedno sleparja. Ali ker je človek plod razmer, je treba tudi za razumevanje volilne korupcije poznati razmere. Toliko smo se vendar že odmaknili od srednjega veka, da se ne moremo zadovoljiti z enostavnim konstatiranjem, da je ta ali oni človek lopov, temveč želimo spoznati, zakaj ne zna ali noče ali ne more hoditi po tisti poti, ki se splošno smatra za pošteno.

Mimogrede naj omenimo, da zločinec pogostoma ne smatra svojega ravnanja za zločinsko, ampak ga zna sam pred seboj tako imenitno razložiti in opravičiti, da izgubi v njegovi zavesti vso krivičnost in grdobó. V politiki je to posebno navaden fenomen. Človek, ki ne bi bil sposoben, da pridrží najdenih pet centov, ne da bi povpraševal na vseh koncih in krajih, kdo da jih je mogel izgubiti in jih bo, če ne najde lastnika, deponiral kljub vsem sitnostim, ki jih ima pri tem sam in ki jih napravi drugim, ne bo čutil niti najmanjše griznje vesti, če oslepari pri volitvah tisoč ali še več ljudi. Volitve so mu igra, pri kateri velja, kdo da je bolj spreten in prebrisan. Rezultat mu je vse, pot, po kateri pride do njega, mu je le povsem postransko vprašanje taktike, in dobra je vsaka taktika, ki vodi do cilja.

Kajpada ni tako v vsakem slučaju. Marsikdo je v politiki hudodelec, ker mu je duša hudodelska in ker ne more drugače ravnati kakor hudodelsko. Kakor goljufa volilce na volišču, bo goljufal konsumente v trgovini in delavce v tovarni. Ampak prvi in drugi in vsi ostali so plodovi razmer in naposled prihaja vedno vprašanje, ali je mogoče razmere tako temeljito zboljšati, da se rešimo takih sleparij ali ne?

Mnogo poštenih ljudi žene vedno se ponavljajoča korupcija naravnost v obup in jih vodi do tega, da zametujejo tudi volitve same, češ da ni z njimi mogoče doseči pošten rezultat. Velik del današnjega socialnega radikalizma izhaja prav odhód. Ljudje vidijo od volitev do volitev tovariše, ki imajo tisoč razlogov za nezadovoljnost z obstoječimi razmerami in so res nezadovoljni in tudi izražajo svoje nezadovoljnost neštetokrat, pa glasujejo nazadnje vendar za tiste, ki povzročajo njih nezadovoljnost. Pet, deset, dvajset let opazujejo to. Ni čudo, če izgube vero v volitve in prihajajo do zaključkov kakor na primer, da je demokracija le iznajdba

vladajočih za preslepljevanje zatiranih. Tedaj zametujejo volitve in demokracijo in vse skupaj, pa iščejo nove sisteme v svoji glavi in skušajo konstruirati družbo kot novo iznajdbo. V zmoti so. Noben sistem, ki noče biti naravnost avtokratičen ne more izhajati brez volitev. Anarhistični individualisti filozofirajo pač, da ne more nihče zastopati nikogar razum samega sebe, ali to more biti lepo le na papirju, ne pa v življenju naših dni, ko ne more nihče živeti sam zase in opravljati sam vsega, kar potrebuje, ko je torej človek absolutno odvisen od človeka in mora to odvisnost na kakšen način organizirati, da ne nastane splošen kaos. Kdo naj v taki organizaciji postavlja posamezne ljudi na posamezna mesta? V avtokracijah dela to kralj ali cesar kot božji milostnik in namestnik po pravici modrosti, sprejete od boga. To tudi anarhistu ne bo ugajalo. Funkcija mora torej preiti na koga drugega, ki je za to bolj opravičen. Ker je v družbi le to razumno, da služi vsakdo vsem, je edino pravično in logično, da opravlja skupnost to funkcijo, in ta se pač ne more izražati drugače, kakor z volitvami.

V sovjetski Rusiji, ki jo smatra radikalizem za najpopolnejšo socialno tvorbo, si ne morejo pomagati brez volitev. Kako naj se sovjeti postavijo, če ne z volitvami? In kakor pravijo zadnja poročila, prehaja tudi ta Rusija že do sistema ljudskih, splošnih volitev, torej do demokracijskega sistema. Naj se sučejo stvari kakorkoli, volitve so neizogibna metoda v vsaki družbi, ki je kolikorkoli suverena in ne podvržena samovolji posameznika ali kakšne majhne skupine.

Toda tudi pri volitvah se goljufa. Ni ti torej volilni sistem vendar slepilo?

Pri volitvah se goljufa. In nikar se ne motimo: Goljufalo se bo, dokler ne bo družba mnogo idealnejša od današnje. Tudi v najbolj demokratični, socialistični republiki ni izključeno, da se izvrše posamezne sleparije. Treba se je pa zavedati, da se noben ideal ne doseže čez noč, ampak je treba biti zadovoljen z vsakim napredkom, ki krajša pot do ideala.

Največ političnih sleparij je v naši dobi pričakovati v kapitalistični družbi, ker je mikavnost tukaj največja. Iz samega nagnenja do sleparstva slepari le malokdo, dasi se dobe nedvomno tudi taki slučaji. Navadno je sleparstvo le sredstvo za nekaj drugega. Volitve odločajo danes o moči, ki ni le politična, ampak tudi gospodarska. Gospodarski interesi so v sedanjí družbi najmočnejši. Močni bodo kajpada tudi v socialistični družbi, toda velika razlika je v tem, da gre danes vedno za interese posameznika, dočim stoji v socialistični družabni organizaciji interes skupnosti pred vsemi drugimi in so interesi vseh posameznikov v njem najboljše zavarovani. Ako se družbi dobro godi, ne pomeni danes to, da se godi dobro vsem njenim članom ali pa vsaj večini njih. V socialistični

družbi je nasprotno. Blagostanje skupnosti pomeni blagostanje vseh članov družbe. Kdor dela za interese skupnosti, dela s tem tudi za svoje interese.

S tem odpade očitno velik razlog za sleparije v družbi, v kateri postane sleparija nepotrebna in absurdna. Čemu naj pri volitvah goljufam, če vem, da mi to ne prinese nobene koristi? Čemu naj kradem, ko vem, da dobim brez tatvine vse, česar potrebujem?

Ogromno večino lastninskih zločinov povzroča kapitalistični sistem, v katerem je bogastvo največja vaba, ker si človek pribavi tem več neodvisnosti, čim več ima materialnega imetja in je njegova moč enaka njegovemu bogastvu. Pot do bogastva pa ne drži le preko tovarne, trgovine in borze, ampak tudi preko parlamentov in vlad, ki lahko pospešujejo ali pa ovirajo metode, s katerimi se množi bogastvo. Dobiti vpliv parlamentov in pri vladah je potreba vseh tistih, ki imajo gospodarske interese, torej vseh državljanov. A kakor povsod velja tudi tukaj pravilo, da doseže največje uspehe tisti, ki je najmočnejši. To pa so tisti, ki so materialno najbolj podkovani. Po ravni poti nebi lahko prišli do svojih ciljev, ker odločujejo pri volitvah številke, a bogatini so v manjšini. Toda materialna moč jim daje priliko, da najdejo stranko pot, na kateri je podkupovanje, strahovanje, korumpiranje in vsakovrstne sleparije.

Zoper to pomaga do gotove mere naraščajoča zavednost večine, ki spoznava bolj in bolj pomen zapeljevanja in se mu zato tudi bolj in bolj upira. Pomagalo bi pa tudi zboljšanje volilnega sistema, ki je povsod že neznansko zastarel. V resnici imamo tudi v najbolj demokratičnih deželah volilne načine, ki se nikakor ne vjemajo s sedanjo strukturo družbe in z njenimi razmerami. Ti sistemi so zaostali v fevdalizmu, medtem ko se je gospodarstvo odmaknilo od fevdalnega sistema do njegovega popolnega nasprotja. Voli se še vedno po krajih in okrajih, kakor da sedi v vsakem okrožju še vedno gospod baron v svoji graščini in daje vsemu okraju enoten značaj, kakor da so interesi vsega okraja še vedno identični z njegovimi osebnimi interesi.

Kapitalistična družba je ustvarila nove razrede in poklicne skupine, in to so danes edine, ki imajo skupne interese. Učitelj v Ljubljani ima veliko več skupnih interesov z učiteljem v Sisku, Nišu, Sarajevu, kakor pa z branjevcem ali veletrgovcem v Ljubljani. In vendar se njegovi interesi v zakonodaji nikjer ne izražajo, temveč v parlamentu je zastopana Ljubljana, kakor da je to enotno telo z enakimi radostmi in bolečinami.

Z ustrojstvom sedanje družbe bi se vjemalo le to, da bi se volilo po enakih interesih, torej ne po teritorialnih okrajih, temveč po poklicnih skupinah brez obzira na teritorij. To bi bilo tudi zelo uspešno zdravilo proti volilnim slepa-

rijam, zakaj poseganje enih interesov v druge bi se s tem precej temeljito odpravilo in kdor bi hotel voditi propagando v skupini, ki ni njegova, bi naletel na zelo naraven sum in odpor. V lastni skupini pa ne bi imelo sleparstvo mnogo smisla, ker ima vsa taka skupina naposled vendar enake interese in njih spoznanje bi moralo, nemoteno od zunaj, kmalu prodreti poysod.

Taka volilna reforma bi zalegla mnogo več od vseh zamišljenih, a v praksi malo uspešnih zakonov za varstvo čistih volitev. Vsi taki zakoni večinoma groze s kaznimi za prestopnike, ne odpravljajo pa prilike za sleparstvo. Kazen je riziko, ali ker je dobiček, če se sleparija posreči, velik, se sprejme riziko. Ako je odvzeta prilika, odpade riziko, ali pa se tako poveča, da ga bo težko kdo še prevzel. Danes pazi na sleparje le nekoliko za to nastavljenih ljudi in včasih so še ti s sleparji v zvezi. Po sistemu poklicnih skupin bi pazila nanje vsa skupina, ki bi bila že na svojo avtonomijo ljubosumna.

Glavno pa je, da bi tak sistem mnogo uspešneje vodil do izpopolnitve prave demokracije, torej tja, kjer bi naposled vsaka sleparija odpadla, ker bi izgubila vsak smisel in pomen.

Politična korupcija je strašna rana na našem družabnem telesu. S samimi lepimi nauki se ne odpravi, komur pa je na tem ležeče, da se sploh odpravi — in to bi moral biti vsakdo, kdor želi čistosti v javnem življenju — se mora sprijazniti s tistimi sredstvi, ki jo morejo resnično ozdraviti.

Jadransko vprašanje in Evropa.

Iz jugoslovanskih primorskih krajev prihajajo bolj in bolj razburljive vesti. Vpričo absolutne pasivnosti pariškega vrhovnega sveta je šarlatanu D'Annunziu zrasel greben in njegove pustolovščine so že davno presegle meje operete, pa prehajajo na polje tragedije. Kajti nič drugega se ne more izleči iz lancknechtovskih manevrov po Dalmaciji in po ostalem primorju, kakor strahote s prelivanjem krvi, pa naj se iz vsega izcimi takojšnja vojna z Jugoslovani, ali doba podjarmljenja, kateri morajo naravno slediti upori in persekucije, ali pa naj dozori Italija sama do revolucije, ki tudi ne more biti v ondotnih razmerah drugačna kakor krvava in polna groz.

Da se dekadentni komediant na Reki kaj malo zaveda posledic, ki jih povzročijo njegove aventiure prej ali slej, se ni čuditi, zakaj njegov intelekt ni bil nikdar tako velik, kakor njegove reklamne sposobnosti, s katerimi si je pribavil nezasluženo slavo v dobi, v kateri je reklama ne le v trgovini, ampak v vseh tekмах uspešnejša od prave zasluge in v kateri je tudi poezija postala bolj kupčija kakor čista umetnost. Ali žalost se zdi, da se tudi v Parizu ne morejo preriti do spoznanja, da pripravljajo konflikte, ka-

terih obseg postane lahko še bolj katastrofalen od zadnje vojne, s tem da dovoljujejo užigati nove vojne pod balkanskim kotlom.

Nekateri listi so te dni poročali, da bodo v Parizu brez ovinkov sprejeti Tiltonijevi predlogi, kar bi ne pomenilo nič manj, kot da dobi Italija res vse, kar je zahtevala v dobi svoje največje poželjivosti. Kakor se je nekoč zdelo neverjetno, da bi se mogla sankcionirati taka očitna krivica, priznamo odkritosrčno, da nas danes izza vseh izkušenj niti to ne bi moglo presenetiti. Seveda je stvar tako nezaslišana, da se človek do zadnjega upira veri v možnost takih odlokov. Saj je bilo na pariškem programu samoodločevanje narodov, narodna pravičnost, demokracija in trajen mir. Pri raznih rešitvah je trpela ta ali ona točka tega lepega programa. Za Jugoslovane so pa kar vse vržene pod noge in z njimi se ravna kakor z brezpravnim ljudstvom, obsojenim, da nedolžno čaka na sodbo samovolje in tujih egoističnih interesov.

Kam gledajo državniki, da ne morejo opaziti neizogibnih nevarnosti, porajajočih se v takih krivicah? Ali računajo s tem, da so Jugoslovani manjši narod od Italijanov in da bo krivica zaradi tega morala ostati neizpremenljiva? Tudi v Avstriji so bili Jugoslovani le majhen del in so zaradi tega morali dolgo prenašati, kar jim hotel absolutistična despotija. In vendar je prišel dan obračuna tudi za Avstrijo, za staro in mogočno habsburško dinastijo, ki je bila nekdaj gospodinja skoraj vse Evrope. Kdo v Italiji in kdo na mirovni konferenci je trdno prepričan, da ne morejo na tem izpremenljivem svetlozopet nastati razmere, v katerih izgubi števil svojo moč in postane pravica močnejša? Ali računajo na to, da bo Italija iztrebila Jugoslovane, preden pride čas, ko bi mogli uspešno razmirati svoje pravice in odpade vprašanje samo ob sebi? Alzacija in Lorena sta bili pod nemško upravo od leta 1871. In Nemčija je znala germanizirati. Naseljevala je Nemce in prenesla Francoze, ki se niso sami izselili, da uidejo persekucijam. A po vsej tej dolgi dobi je Alzacija, razlikujoča se od našega Primorja tudi v tem, da je imela izza starih časov številno nemško prebivalstvo, ostala po svojem mišljenju francoska in pozdravila francoske vojake z razkriljenimi rokami. Slovence so ponemčevali čez tisoč let, pa jih vendar niso ponemčili. In germanizirali so jih v časih, ko se je bilo takim tendencam še mnogo težje upirati kakor danes, kajti tedaj niso imeli Slovenci nikjer na širnem svetu svojih šol, svoje knjige, nikjer prostora, kjer bi bil njih jezik kaj veljal, in podvrh so bili gospodarsko povrženi nemškemu baronu. Ostali pa so vendar Slovenci. In danes, ko ga na Primorskem skoraj ni človeka, da ne bi znal čitati, danes, ko so primorski Slovenci najzavednejši del naroda, izurjeni v bojih, brez katerih niso bili nikdar, je stokratna utopija pričakovati, da polože svoje glavo pod sekiro ita-

lijanske denacionalizacije in se mirno vdajo v usodo, ki jim jo namenja tuji imperializem.

Veseli bi bili primorski Jugoslovani, če bi bil narodnih bojov konec. Med njimi se je izobrazba razširila kakor v malo katerem slovenskem kraju in zato so razumeli, da niso narodni boji najvišji cilj, temveč da so na svetu drugi lepši ideali, ki jih je mogoče doseči le z delom in v miru. Toda kdor jih pozna, ve, da ne bodo odnehali od boja, dokler bodo zatirani in tlačeni, dokler bo njih narodnost v nevarnosti.

Človeku ni normalno dano, da bi mogel gledati v bodočnost. Tudi mi ne vemo, kakšne slike se skrivajo v megli prihodnjih let in desetletij. Zlasti danes, ko je ves svet tako vulkančen, kakor še skoraj nikdar ni bil, je prevzetno prerokovati podrobnosti še nedoživljene zgodovine. Ali tudi danes je resničen pregovor, da žanje vihar, kdor se je veter. Kakšne vrste bo vihar, se ne more predpovedati, ali da bo vihar neizogiben, kjer se siloma ustvarjajo pogoji zanj, je tako gotovo, kakor so trdna matematična pravila.

Ali je res mogoče, da ne vidijo v Parizu vsega tega?

Vesti prihajajo, ki bi morale vsakogar poklicati na stražo. Neko poročilo iz Belgrada pravi, da se misli Italija polastiti Dalmacije in Črne Gore. Kontrolirati ne moremo takih vesti. Ali kdor misli, da je to absurdnost, o kateri ne bi bilo vredno govoriti, se zelo moti. Morda ne misli Italija na take aneksije za danes ali za jutri, toda hočeš nočeš bo morala nanje misliti, ako dobi sploh kakšen del vzhodne jadranske obale pod svojo oblast. Povedali smo to že in tudi utemeljili, in če je na belgrajski vesti kaj resnice, je to le potrdilo dejstva, ki je neizogibno, obenem pa tudi potrdilo, da vodi Italija svojo jadransko politiko že s pogledom v bodočnost in z ozirom na širokopotezne balkanske načrte.

Italija na Balkanu! Če nič drugega ne, bi moralo vsaj to odpreti oči kratkovidnim diplomatom v Parizu. Danes gre le za Jugoslovane. Razumljivo je, da ne boli Clemenceauja glava zaradi njih. Kaj so njemu Jugoslovani, ko mu je pravičnost le prazna beseda? Kaj so mu Italijani? Saj se ne bi brigal za njih aspiracije, če mu ne bi šlo za to, da dobi za danes kolikor mogoče sil, ki ga podpirajo pri njegovih lastnih namenih. Toda mož, ki je nekdaj hotel, da ostane njegovo ime zapisano v zgodovini, bi moral misliti tudi na tisto zgodovino, ki šele pride, in tedaj ne bi mogel biti ne en trenotek v dvomu, kaj da pomeni, če poizkusi katera koli nebalkanska sila dobiti izključno politično in ekonomično moč na Balkanu. Italija kot osvovjevalka na Balkanu — ali ostane mirna Anglija, mirna Francija, če se zgodi kaj takega? In zgoditi se mora, čim dovolijo Italiji danes prvi korak. Drugi bo morda še neopažen, tretji izpremeni vso Evropo v pekel. In kaj store tedaj revolucionarni elementi, proti katerim išče-

je konservativni noč in dan sedstva? Ali je res tako težko spoznati, da pospešuje vse, kar žene v nove vojne, svetovno revolucijo — ne le tisto svetovno revolucijo, ki jo zahteva čas, kadar dozori in ki se lahko izvrši z najbolj civiliziranimi sredstvi, mirno, legalno in brez uničevanja dragocenih vrednosti, temveč revolucijo, ki se poslužuje kaosa in strasti, pa tedaj ni in tudi ne more biti izbirčna glede na svoja sredstva? Tudi v tem slučaju so reakcionarji največji pomočniki in pospeševalci revolucije.

Jugoslovansko vprašanje ni edino od katerega je odvisna bodočnost v Evropi, toda izmed vseh, kar jih je danes na dnevnem redu, je najvažnejše, in če ga pariška konferenca res ne zna pravilno rešiti, zavozi vse evropsko vprašanje. Pred sodbo zgodovine pa pade odgovornost za posledice na njo.

Kakšna je Kolčakova vlada v Sibiriji.

Ko so zavezniki priznali Kolčakovo vlado, je bilo videti, kakor da verujejo v demokracijo tega režima in da ga zato podpirajo. Bil je čas, ko se ni moglo nikomur zameriti, če je imel o Kolčakovi vladi podobne nazore, kajti začetek njegove armade je res imel nekaj demokratičnega in tisti, ki so ga pooblastili, so vsekakor imeli demokratične namene. Admiral Kolčak je bil namreč prvotno imenovan za poveljnika sil ustavodajne skupščine. Kaj si je sam mislil in kaj je nameraval, ko je prevzel to poveljništvo, je težko vedeti in ostane morda za vedno njegova tajnost. Vsekakor je izven dvoma, da so številni absolutno demokratično misleči in čuteči ljudje verjeli v poštenost njegovih namenov in mu dali svojo podporo. Prvi Kolčakovi vladi so pripadali nekateri socialisti, o katerih poštenju ne more biti najmanjšega dvoma. Ali današnja Kolčakova vlada je vse kaj drugega, kot je bila tedanja in že davno so se ljudje, ki so ga tedaj podpirali, obrnili proti njegovi vladi in marsikdo izmed njih pomaga danes, kolikor le more njegovim nasprotnikom.

Okrog Kolčaka so se kmalu začeli zbirati znani reakcionarji, pristaši starega sistema, ljudje, katerih očitni namen je bila restavracija carizma in ugonobitev vse svobode, ki je bila z revolucijo pridobljena. Vprašanje, ali je Kolčak to odobral ali ne, je postransko. Dejstvo je, da so ti lelementi pridobili absolutno premoč v njegovi vladi in da se danes pod to upravo godi, kar hočejo skrajni reakcionarji, ne pa to, kar bi se smelo po kakršni koli pravici imenovati demokratično in kar je bila prvotna naloga Kolčakove vlade.

Da so boljševiki od vsega začetka ostro nastopali proti Kolčakovi vladi, je samo ob sebi razumljivo in ne zahteva komentarja. Ali čim dalje bolj so nastopali proti njej tudi drugi elementi, ki niso bili in tudi danes niso boljševiki, med njimi tudi taki, ki so, kakor smo že dejali, nekđaj verjeli v pošte-

nost te vlade. Postopanje Kolčakove vlade je veliko doprineslo, da so začeli ljudje, ki sami niso boljševiki, podpirati boljševiško vlado. Tekom časa so izšli razni apeli, postavljajoči Kolčakovo vlado v vse drugačno luč, kakor bi bilo soditi po tem, kar so govorili zavezniki o njej v času priznanja. Vse jasneje je postajalo, da obstaja v Omsku režim despocije in absolutizma, ki se poslužuje za svoje namene najbrezobzirnejših sredstev in da je vse, kar se je nekđaj pripovedovalo o terorizmu boljševikov, le otroška igrača v primeri s tem, kar se godi v Sibiriji po volji omske vlade. Ljudje, ki so podajali te slike, so bili absolutno verodostojni. Njih besede se niso mogle smatrati za pravljice, ampak so imele moč dokazov. Sedaj so se ti dokazi pomnožili za enega in sicer za takega, ki mu morajo tudi zavezniki verjeti, ker prihaja od strani, ki je zaveznikom pomagala v najtežjih časih, od sile, ki je doprinašala za stvar zaveznikov največje žrtve in ki so jo zavezniki svojčas postavljali naravnost za zgled. Prihaja namreč od češkoslovaške armade v Sibiriji.

Čehoslovaki so od meseca marca, ko je bila podpisana medzavezniška pogodba, stražili Irkutsk in Omsk. Ko so začeli spoznavati pravi značaj Kolčakove vlade in videli zlasti terorizem, s katerim vrši svoje krvavo delo, so večkrat protestirali proti temu početju, a ker so ostali vsi protesti brez uspeha, so sedaj podali zaveznikom spomenico, ki je zelo značilna in se ji po pravici pripisuje velika važnost. Glasi se tako:

“Neznosne razmere so nas prisilile, da pozovemo zaveznike, naj uvažujejo o sredstvih, ki bi nam omogočili varen povratak v našo rodno deželo, in zavezniki so izrekli svoje soglašanje. Bili smo pripravljene stražiti del železnice, ki nam je bil odkazan in doslej smo vestno izpolnjevali svojo nalogo. Ali dalje ni mogoče. Najosnovnejšim zahtevam človečnosti in pravičnosti se upira, da bi bila naša armada prisiljena vršiti stražno dolžnost in proti svojemu prepričanju vzdržavati red za podpiranje stanja absolutnega despotizma in nezakonitosti, ki obstaja v Sibiriji pod zaščito češkega orožja.

Dela vojaških uradov in odborov omske vlade so zločini, ki bi pretresli v ves svet, če bi bili znani. Požiganje vasi, ubijanje mirnih prebivalcev, streljanje stoterih oseb demokratičnega prepričanja in drugih, osumljenih politične nelojalnosti, se vrši vsak dan. Odgovornost za to pada pred očmi sveta na nas, ker imamo dovolj moči, da bi preprečili take nezakonitosti. Dasi se zdi naša pasivnost enostavna posledica naše nevtralnosti in nevmešavanja v notranje ruske zadeve, se na ta način vendar bojimo, da se bo na nas gledalo kakor na sodelavnike zločinov, ki se vrše.

Podajajoči te okrutnosti na znanje zaveznikom, katerih resnični zaveznik je bil češkoslovaški narod, želimo naznaniti ljudstvu vsega sveta, kakšen je strateški položaj, v katerem se nahaja češkoslovaška armada. Drugega izhodišča ne vidimo, kakor da se brez odlašanja vrnemo v svojo domovino, ali pa da se nam da pravica svobodnega ravnanja, tako

da moremo napraviti konec nezakolitostim in zločinom . . .”

Memorandum je podpisan od dr. Girse, novomenovanega češkoslovaškega pooblaščenca v Sibiriji. O njem je razpravljala seja medzavezniškega železniškega sveta v Omsku in izrekla se je bojazen, da bi lahko nastala anarhija, če bi se zahteva Čehov takoj izpolnila.

Največji pomen spomenice je baš v tem, da so jo podali Čehoslovaki, kakor sami pravijo, zvesti zavezniki zaveznikov, ki so sami dostikrat stali v boju z boljševiki in katerim se vsled tega ne more očitati, da govori iz njih boljševizem. Od boljševikov samih so bili osumljeni, da vedoma podpirajo reakcijo. Prenašali so tudi ta sum in njih potrpežljivost je bila v tem oziru pač brezprimerna. Če sedaj pravijo, da ne gre več, tedaj se jim mora verjeti. Verjeti, ne le da ne morejo več vztrajati v tem položaju, ampak tudi verjeti, da ni Kolčakova vlada nikakršna vlada demokracije, temveč vlada despotizma in avtokracije, ki ima le reakcionarne namene. In iz tega bi bilo treba izvajati neizogibne posledice. Zavezniki so priznali Kolčakovo vlad, o misleči, da se bojuje za demokracijo. Tako je bilo vsaj soditi po njih izjavah. Če je dokazano, da so se v tem prevarili oziroma, da so bili prevarjeni, tedaj je pač nemogoče, da bi še nadalje podpirali tiste, ki so jih varali. Edina logična posledica tega spoznanja je ta, da se odtegne Kolčaku podpora, ki mu pomaga vršiti nezakolitosti in zločine.

Pri tem so tudi Jugoslovani nekoliko interesirani, kajti tudi oni imajo vojaško silo v Sibiriji, o kateri je bilo doslej le malo znano. Kot ostanek nekdanjega srbskega korpusa je tam še nekakšen srbski polk. Povrh tega je pa še en polk, čigar usoda nas zelo zanima. Te dni je dobil sodrug Etbin Kristan iz Sibirije obvestilo, da se je po polomu znanega srbskega korpusa ustanovil revolucionaren jugoslovanski polk, ki je imel, kakor Čehoslovaki, nalogo stražiti del sibirske železnice in je opravljal to službo vsaj do tistega časa, ko je odšlo zadnje pismo oñdotnih častnikov. Kolikor vemo, je bil tudi ta polk na stališču, da se ne vmešava v notranje ruske razmere. Zdi se nam, da bo njegov položaj zelo podoben češkoslovaškemu in če se godi v Sibiriji to, kar pravijo Čehoslovaki v svoji spomenici, bi tudi nanj lahko padla luč, da je sokriv zločinov Kolčakove vlade, dasi je nad vse gotovo, da jih ne le ni deležen, ampak da jih tudi ne odobrava.

Ako je postalo za Čehoslovake neizogibno, da se vrnejo v domovino, bo najbrže enaka potreba tudi za ta naš polk. Ko se je ustanovil, je bil njegov namen boriti se proti centralnim silam in za svobodno Jugoslavijo. V tem oziru ne more danes ničesar storiti v Sibiriji, pač pa pade tam nanj lahko sum, ki bi bil popolnoma krivičen, katerega pa bo najbrže le na ta način rešen, če se mu omogoči, da pride v domovino, in sicer čim hitreje je mogoče. Podpiranje ali pa vsaj gledanje požigov in umorov ni njegova naloga.

Vsa ta zmedena vprašanja se seveda najbolje rešijo, če store zavezniki to, kar je edino pravilno, odkar je znano, kaj pomeni Kolčakova vlada, namreč če odpovedo temu reakcionarnemu gospodu svojo ljubezen, katere ne zasluži ne on ne njegovi krvniški pomočniki. Tedaj je tudi najprej upati, da nastane red v Rusiji, ki je potreben, da nastane red na svetu sploh.

Načelna izjava ameriške Labor Party.

Delavska stranka (Labor Party), ki je zborovala konec novembra v Chicagi, da organizira svojo politično akcijo, je sprejela več Izjav, izmed katerih je najvažnejša načelna izjava. Ta izjava se glasi v glavnih točkah sledeče:

“Delo je prvotni in pravični temelj politične odgovornosti in moči. Ne le pravica, ampak dolžnost vseh delavcev, ki opravljajo ročno ali duševno delo je, da se organizirajo v svoji politični stranki.

Delavski stranki je torej odmerjeno, da prise v novem dnevu svobode v Zedinjenih državah osvoboditev izpod suženjstva in mizerije; osvoboditev izpod posesti vlade velepodjetnikov in veleinteresov; osvoboditev izpod v suženstvo gnanih delavcev potom profitarjev in osvoboditev moža in žene, ki kupujejo živež, obleko in plačujejo rent; izpod izkoriščanja po denarnih mogoteih sploh.

Delavska stranka je stranka organiziranih delavcev. Pisarji, gospodinje, časnikarji, farmarji, šolski učitelji in tudi branjeveci so lahko njeni člani in so dobrodošli v naše vrste. Predpostavljene ljudje ali voditelji organizacij in trgovskih podjetij, ki ne izkoriščajo ali niso profitarji, lahko spadajo k stranki. Ni pa prostora v stranki za tiste, ki niso delaveci. V Delavski stranki je prostora za vse, ki opravljajo za družbo koristna dela.

Delavska stranka je bila organizirana, da zbere okrog sebe novo večino mož in žena, ki delajo, ki so pa bili doslej raztreseni v starih strankah kot brezmočne manjšine pod vodstvom zaupnih mož velevoñjetja.

Ti zaupni možje jemljejo delavstvu potom izkoriščanja njegov produkt in vporablajo tako pridobljena velikanske profite za financiranje starih političnih strank, potom katerih dobe in vzdržujejo kontrolo nad vlado. Leti obdrže denar delavcev in na ta način povzročijo, da delaveci sami plačajo svoj poraz.

Delavstvo se tega zaveda in je po vsem svetu prišlo do zaključka, da te razmere zaobrue, da prevzame kontrolo čez svoje lastne razmere in življenje ter vlado v svoje roke.

V tej deželi je to lahko in mora biti doseženo mirnim putem: po delavstvu, združenim na pohodu nepretrgane falange na volilni dan k volitvam. Naloga Delavske stranke je, da to izvede.

Zlasti je potrebno in umestno, da je Delavska stranka organizirana na meddržavnem ali narodnem temelju. Tekoča vojne so bile pravice državljanov

Zedinjenih držav pod pretvezo nujnih potreb odvzele in ustavne garancije suspendirane.

Sedaj, ko je vojna končana, te pravice in garancije, ki jih daje ustava, potom vladnih in državnih uradnikov, ki so pod veletrgovsko kontrolo, še vedno niso povrnjene ljudstvu. Dobičkolovci, ki so postali v teku vojne bogatejši kakor so bili pred vojno, nadaljujejo s preženjem na delavstvo, ki mora plačati davke in prispevke, kadarkoli kupuje življenske potrebščine. Delodajalci so z vsemi sred na delu, da uničijo organizirano delavstvo. Organizirano bogastvo je zavihtelo svoj bič in vladni uradniki izvršujejo svojo dolžnost, da zdrobe in uniči vse naprednejše gibanje, ki je na delu, da skreči privatnim gospodarjem njih velikanski apetit.

Legislativni, pravni in izvrševalni oddelki vlade nastopajo proti delavstvu in proti naprednim skupinam državljanov. Da se nadaljuje vlada terorja in nasilja, se vporablja proti njemu vojaško silo Zedinjenih držav in raznih posameznih držav.

V tem težkem času prihaja na površje Delavska stranka Zedinjenih držav, da odbije okove črnih sil reakcije, korupcije in grabeštva, ki prihajajo od vlad raznih držav.

To se ne da doseči potom kompromisa s starimi strankami. Časi, ko je naprednomisleč državljan upal v napredek, pomoč in odkritosrčnost s strani republikanske ali demokratične stranke, so minili. Za delavstvo Zedinjenih držav je prišla doba, ko mora potegniti jasno črto samozaveštni in se odločiti, da preneha enkrat za vselej s sodelovanjem s starimi političnimi strankami, da pretrga z njimi vse vezi, in da v naprej podpira le tiste, ki bodo odprto zagovarjali delavske interese — interese tistih, ki tvorijo veliko večino naših državljanov, in da izvršujejo to pod praporjem svoje lastne stranke.

Vsled tega organizacija te narodno obsežne Delavske stranke, katere skupine so se pojavile v raznih državah in se danes združijo v celoto z namenom, da kliče delavce s svojim vzvišenim glasom, naj se ji pridružijo in glasujejo za svobodno vlado, v kateri naj bo železna peta izkoriščevalcev, ki stoji na vratu proizvajalcev in konsumentov, odstranjena.

Z namenom, da ustanovimo boljšo vlado in si zagotovimo notranji mir in poskrbimo za obrambo proti politični, industrijalni in družabni avtokraciji, da poskrbimo za splošno blagostanje in zagotovimo srečo svobode sebi in našim potomcem, delegatje prve narodne konvencije Delavske stranke v Zedinjenih državah sprejememo in ustanovimo sledečo načelno izjavo, kateri baprisegamo Delavsko stranko in njene člane, njene uradnike in njene kandidate:

1. Nagovarjamo ustanovitev lige delavcev vseh narodov, zvezano in organizirano, da dela za uničenje avtokracije, militarizma in gospodarskega imperializma vsepovsod in da izvede svetovno razoroženje ter odprto diplomacijo z namenom, da ne bo več kraljev in nič več vojn. Izjavljamo, da ne bomo zadovoljni z ligo imperialističnih vlad, kontrolirane po mednarodni ligi denarnih mogotcev, katerih namen je zgraditi mednarodno kontrolo industrije malih skupin ljudi, ki manipulirajo s svetovnim bogastvom.

Zahtevamo le le odpravo tajnih pogodb in mednarodno razorožbo, marveč tudi, da se delavstvu ne naprti nobenih vojnih konskripcij ali prisiljene vojne v Zedinjenih državah.

2. Zahtevamo takojšnjo odpravo zloglasnih zakonov o špijonaži kakor hitro mogoče in povratek vseh temeljnih političnih pravic kakor svobodo govora, svobodo tiska in svobodo shajanja; odpravo vseh vojnih zaprek v izmenjevanju nazorov in idej ter gibanje ljudstev v naselbinah in narodih; osvoboditev vseh oseb, ki so držane v državnih zaporih, ali ki so obdolžene vsled tega, ker so se borile za pravice delavstva ali za patriotsko stališče, da je njih držanje zajamčeno v ustavi Zedinjenih držav.

3. Delavska stranka Zedinjenih držav se posveti načelom popolne politične in industrijalne enakosti spola in plemena, narodnosti in vere. Kot taka je za enako plačo vseh del, kjer opravlja ženska moška dela.

4. Stopnjevana zloraba moči potom sodnij je prineslo dobo vlade po sodnijskih prepovedih (injunctions), s katerimi se potlačuje delavstvo in se mu jemlje svoboda in pravice, ki so bile zajamčene v ustavi Zedinjenih držav. Sodniki niso imeli nikdar ustavnih pravic izdajati proti delavstvu sodnijske prepovedi, ampak so se jih polastili nasilno in nezakonito. Ne bi jim bilo torej treba odvzeti teh moči, ki so si jih vzeli s kršenjem zakonov, potom zakonov. Treba je storiti takoj izdatne korake in najti pota proti njih samovoljnim in revolucionarnim metodam, potom katerih žele sami odpraviti ustavo in vlado Zedinjenih držav. Zahtevamo, da več držav sprejme zakone, zlasti take, ki naj izrecno določajo, da sodniki nimajo v industrijalnih sporekih nobene moči izdajati sodnijske prepovedi in da kongres, ki je že prejel take zakone, začne sumarično z odstavljanjem uradnikov, ki kršijo v tem smislu zakone, iz urada. Zahtevamo dalje, da sprejme kongres zakone, ki onemogočujejo takim uradnikom za vedno sodnijska mesta v Zedinjenih državah. Ta zakon ima tudi predpisavati in definirati kršitev nezvestobe, tako da bo vseboval samovoljno kršitev vsakega javnega uradnika ali katerokoli kršitev ustavnih pravic državljanov.

5. Zahtevamo, da se vlada posluži pod obstoječimi zakoni vse svoje sile, da zniža cene živilom in skreči prestopke profitarjev, ki delajo vsak dan velikanske profite in bogate pri prodaji kurjave, jelekla, živeža, obleke in drugih življenskih potrebščin. Istotako se zavezujemo razvoju v zvezi z delavskimi gospodarskimi organizacijami, organizacijami farmarjev in konsumarjev na eni strani, da se odpravi prekupovanje in negospodarske metode distribucije blaga in pridelkov.

6. Vse javne naprave in naravna bogastva, ki so temelj industrije, morajo biti povrnjene ljudstvu. Zahtevamo podržavljenje železnic, premogokopov, gozdov, vodnih sil, telegrafa, telefona, klavnice, žitnic, naravnega plina in olnih vrelcev, ledenic in skladišč, mesarskih podjetij, mlinov in vseh temeljnih industrij, ki zahtevajo proizvodnjo na veliko in so

vođena na ne tekmujočem temelju. Vsa ta podjetja se imajo upravljati demokratično.

Zahtevamo, da izdaja denar le federalna vlada in ne privatni bankirji.

7. Sprejememo Plumbov načrt o kolektivnem lastništvu in skupni kontroli železnice Zedinjenih držav potom delaveev in vlade.

8. Zahtevamo, da se izobrazba demokratizira in ustanovi sistem svobodnih javnih šol, in sicer od otročjih vrteev pa do vseučilišč, ki naj se vzdržujejo prosto z dobavo brezplačnih knjig. Učitelje naj se ne ovira pri njih pouku in iniciativah, ki se tičejo učnih metod; prosti naj bodo potlačevanja in revščine. Vsakemu otroku naj bo zasigurana popolna možnost kulturne, duševne in telesne vadbe in da se uveljavi načelo, da je vsak posameznik opravičen do vseh znanstvenih pripomočkov v primeri z njegovo osebno zmožnostjo, ne pa v primeri z možnostjo plačila. Šole naj bo prostor, kjer se vzgajajo svobodni državljani, ne pa sužnji industrialnih mogoteev.

9. Da bo manjšinam mogoče priti pri volitvah do veljave, zagovarjamo tak volilni sistem, ki bo izključil vse manipulacije starih strank, tako da bo vsem manjšinam mogoče priti s svojimi kandidati pred javnost. (Pride še.)

Jugoslovani!

Leto dni je minilo, odkar se je v zmedi in grozi porušila stara sila habsburške avtokracije in se je položil temelj stavbi edinstva in svobode jugoslovanstva. Današnji dan (1. dec.) se praznuje v domovini kot naroden praznik in v duhu so ameriški Jugoslovani danes s svojimi brati.

Praznik jugoslovanske neodvisnosti je velik obratni dan v zgodovini našega naroda, začetek nove dobe, rojstni dan novega življenja. Stoletne sanje močnih sre so dobile živo obliko. Neznosno tiranstvo, pod katerim je velik del našega naroda ječal, se je strmoglavilo, raztrgani udje so postali eno telo, na obzorju se je narodu prikazala nada, da si bo mogel za naprej sam določati način svojega življenja in si zgraditi hram svobode.

Vreden je dan, da ga narod praznuje in zapiše z neizbrisnimi črkami v svojo knjigo. Zato pošiljamo danes jugoslovanskemu ljudstvu svoj iskreni pozdrav čez morje, želeči mu iz dna srea, da se uresničiijo vsi tisti veliki ideali, za katere je bilo žrtvovanja toliko dragocenega življenja, za katere je narod prenašal neizrečno trpljenje, za katero je šel na svojo Golgato.

Toda ljubezni do svojega naroda v rojstnem kraju ne nosijo ameriški Jugoslovani le na jeziku. Ne navdušujejo se za narod ob kaplji "vinca rujnega" in ob pozni uri, kadar vre sentimentalnost kakor bolehave sanjarstvo iz trudnih duš in se motne oči nezavedno zalivajo s solzami polnočnega navdušenja. Dovolj je bilo v naši preteklosti deklamacij in umetnega ogrevanja. Začetek naše nacionalne neodvisnosti pomeni novo dobo in ta zahteva novega dela. Rojstvo ni konec naporov, ni zadnja dosega

ciljev. Široka in dolga, a ne vedno gladka pot se odpira pred njim. Življenje vstaja s svojimi zahtevami in nalogami in živel bo le, kdor posluša njegov močni glas.

Mučenikom, ki so dali svoje najboljše in najdragocenejše kot žrtev za svetli ideal, v katerega so verjeli, podajamo danes svoj tribut častnega spomina. Radosti, ki gre izrednemu dnevu, priznavamo spoštljivo zasluženost pravico. Potem pa je treba, da se ozremo po polju, da vidimo, kako leži, kako je pripravljeno, kakšna je setev in česa zahteva bodočnost od naših rok in duhov.

Jugoslavija je doživela svoj rojstni dan. Ali njen dom še davno ni tak, da bi mogli zapeti visoko pesem in dati skrbni slovo. Vse črno je nebo na eni strani, kjer so v največji nevarnosti jugoslovanske meje in trepeče na stotisoče jugoslovanskega ljudstva, da bo obsojeno pod tujo nadvlado, ogrožajočo vse njegove svobode in sam njegov obstanek. Rešeno habsburškega despotizma strmi v strahu v oči italijanskemu imperializmu, šovinistično razvnetemu in nepristopnemu glasovom razuma in pravičnosti. Še se ni posušila prst na grobovih zadnjih neštevilnih žrtev, in že grozi pošast novih krvavih vojn, ki si jih narod ne želi, a ki se vsiljujejo, dokler zatira orožje svobode in pravice.

Premalo pa je svetlobe tudi doma, kjer vprašuje narod še vedno v upih in dvomih, kakšna in čigava bo njegova domovina. Narodova volja je hotela zedinjenje ali hotela ga je za blaginjo ljudstva, ne za povečanje moči posameznih osebnosti in tesnih krogov. Hotela je tudi svobodo, pravico naroda, da si sam določi svoje življenje in izgledi pot napredka, ki naj ga povede do sreče in v družbo svobodnih narodov vsega sveta.

Le majhen del svetih narodovih želja se je doslej izpolnil. Ali nikdar se ne more narod odreči svojim pravicam in nikdar več se ne sme zazibati v sladke sanje, v katerih bi mogel biti prevarjen za prvorojenstvo, ne da bi opazil prevaro.

Na to misli ljubezen ameriških Jugoslovanov do rojstnih bratov. Na to misli tudi ta dan, ki je posvečen spomenu na preteklost, a tudi delu za bodočnost. Na žive potrebe naroda misli ta ljubezen, ki je bolj delotvorna kakor sentimentalna, bolj krepka kakor mehka.

Številne in težke so naloge, ki jih mora jugoslovanski narod izvršiti, da doseže v resnici, za kar se je bojeval in žrtvoval. Pri tem resnem in trdem delu hočejo ameriški Jugoslovani pomagati svojim rodnim bratom, kolikor jim dopuščajo njih sile.

Danes, na praznik neodvisnosti, kliče Jugoslovansko Republičansko Združenje vsem ameriškim Jugoslovanom, ki žele narodu v domovini resnično neodvisnost in svobodo, da se mu pridružijo za to delo, ki ne more biti končano, dokler niso doseženi tisti cilji, v katere veruje narod in za katere je nosil svoj križ. Čim večje so zapreke, tem trdnjša mora biti naša odločnost, da jih premagamo in odstranimo. V dolgih stoletjih preteklega trpljenja ni omagal narod. Tudi sedanje težave nas ne smejo uplašiti, naj tudi groze in žugajo kakor peklenške pošasti in strahovi sodnjega dneva.

Popolno edinstvo Jugoslovancev je naš cilj, v tem edinstvu pa svoboda, neodvisnost, blagostanje in kultura vsega naroda. Za te cilje smo pripravljeni delati in se bojevati. Da se uresničijo ti čili ideali, je naše voščilo narodu na dan njegovega praznovanja. To je tudi smisel našega pozdrava, prihajajočega iz naših src z namenom, da doseže sreča bratov in sestra.

Živela svoboda! Živela pravičnost!

Izvrševalni odbor

Jugoslovanskega Republičanskega Združenja.

H. Pajer:

Nacionalizacija zemlje.

(Konec.)

To so v kratkih potezih glavne slabe posledice, napake in krivice, ki izvirajo posredno ali neposredno iz zasebne zemljiške lastnine.

S socializacijo zemlje bi izginile vse te posledice ali bi se znižale. V socialistični državi ne bo prostora za največjega ljudskega krvosesa, za zemljiško rento. Socializacija bo pometla z zemljiško špekulacijo in odstranila stanovanjsko mizerijo. Socializem bo odpravil izkoriščanje poljedelskega delavstva in beraštvo malega kmeta. S socializacijo zemlje se centralizira poljedelska produkcija in postavi pod vodstvo strokovnjakov. Produkcija se zviša in s tem se bo zvišalo tudi splošno blagostanje naroda.

Socializacija zemljiške površine se izvede lahko s komunalizacijo, poddržavljenjem ali pa s kombinacijo obeh načinov. Katera oblika bo bolj prikladna in v katerih primerih, to bo pokazala še le bodočnost. Morebiti bi kazalo izvesti glede poljedelske produkcije najbolje komunalizacijo zemlje v okvirju povečanih gospodarskih enot, večjih občin, pod vodstvom zemljedelskih strokovnjakov in izšolanega občinskega upravnika in uvesti poleg tega državno kontrolo produkcije, da se prepreči s pravično razdelitvijo produktov izkoriščanje občin med seboj. Gozdove, vodne sile in podzemne zaklade, rudnike in premogokope pa bi kazalo poddržaviti.

Socializem zahteva socializacijo vseh produkcijskih sredstev. Ker je zemlja kot podlaga vseh ostalih najvažnejše, in za vse ljudi enako neobhodno produkcijsko sredstvo, zato mora biti pravi socialist v prvi vrsti za podružabljenje zemlje. S stališča doslednega socializma se mora proglasiti zemlja za last naroda. Gospodar zemlje naj postane država.

Proces, kakor je prehod od individualistične gospodarske anarhije v socialistično organizirano gospodarstvo, se vsled raznih ovir in težkoč ne bo mogel izvesti povsod naglo in naenkrat. Razvoj je funkcija časa. Proces socializacije se bo vršil v etapah. Da se ne bo začel prehitro, za to bodo skrbeli zagovorniki zasebnokapitalističnega gospodarskega reda, v kojih interesu je, da preprečijo socializacijo proizvodnih sredstev, ker jim s socializiranjem teh usahnejo viri brezdelnih dohodkov in ker odpade možnost brezmejnega bogatjenja.

Pravi proces podružabljenja se bo pričel še le tedaj, ko dobe socialisti večino v zakonodaji. Dokler pa ne postanejo socialisti odločujoč faktor, ne preostaja drugega, kakor da pripravlja socialistična manjšina že v sedanji državi na vseh straneh in v vseh ozirih ugodna tla za vsestransko socializiranje, da vpliva na zakonodajo v socialističnem smislu in da pospešuje vse, kar vodi direktno ali indirektno k socialistični državi.

S socialističnega stališča bi bilo umestno, da postane v prehodni dobi kmet le najemnik narodne zemlje za daljšo ali krajšo dobo in z omejeno dedno pravico.

Da se zviša produkcija in poviša s tem blagostanje kmetijskega stanu in sploh celotnega naroda, bo treba zahtevati v prehodni dobi od gospodarjev kmetijskih obratov, da se primerno gospodarsko izšolajo in dokažejo sposobnost za svoj posel. V to svrhu je nujno potrebno, da se dvigne in razširi ljudskošolska izobrazba in da se ustanovi zadostno število tozadevnih strokovnih šol.

Da se doseže racionalno izrabljanje in obdelovanje zemlje in racionalno gospodarstvo sploh, bo nujno, da se uvede strogo državno nadzorstvo pod vodstvom strokovnjakov. Moderne pripomočke, stroje, zadrugištvo, bo treba zaradi konservativnosti kmetijskega stanu uvesti prisilno.

Da se posestva še bolj ne razkosajo, kakor so že in da se ne zadolže čez gotovo mero, bo treba temu primernih zakonitih določb.

Da se odpravi pomanjkanje stanovanj in da se odpravijo nezdrava, človeka nedostojna bivališča, ni drugega sredstva, kot da prevzamejo gradbo stanovanjskih hiš mestne občine, zadruge ali pa država.

V prehodni dobi, dokler se stavbarstva sploh ne podružabi, bi bilo treba uvesti v interesu ljudstva strogo nadzorstvo za stavbarstvo v mestih in na deželi, da bodo stanovanjska, gospodarska poslopja in druge zgradbe higijenične, praktične in estetične.

Prvi korak k socializaciji je, da se vsa veleposestva, fidejkomisna zemljišča in zemljišča raznih fondov najprej poddržavijo, ker so za socializacijo najbolj zrela in ker pripuščajo največjo zlorabo zemlje in izkoriščanje poljedelskega delavstva.

Odločno pa mora biti vsak dosleden socialist proti temu, da bi se razdelila razlaščena veleposestva med kmete. Edino pravično in pošteno in s socialističnega stališča edino pravilno je, da se ta veleposestva izroče svojemu pravemu lastniku, jugoslovanskemu narodu, ne pa posameznikom, ki bi vršili v malem isto, kar so zagrešili v velikem dosedanji lastniki, domači in tuji. Ako se ta posestva ne poddržavijo ali pa vsaj ne komunalizirajo, ostane v bistvu vse pri starem. Razkosanje veleposestev na male, neplodnosno delujoče obrate, bi le zadrževalo nacionalizacijo zemlje in centralizacijo poljedelske produkcije. S tem bi se ojačil še bolj oni sloj, ki se bo morebiti najbolj upiral socializaciji.

Ako prevzame država poleg industrijskih velepodjetij tudi veleposestva, bo imela v teh obratih neusahljiv vir dohodkov za pokritje državnih stroškov

in dolgov. Na nacionaliziranih posestvih bo imela država krasno priliko, da vpelje moderno, velikopotezno zemeljedelsko obratovanje z vsemi pripomočki vedno napredujoče tehnike, česar od zasebnih malih obratov ni mogoče zahtevati in tudi ni vse izvedljivo, ker se izplačajo gotova tehnična sredstva le v velikih obratih. Ti državni poljedelski obrati naj bi služili v prehodni dobi kot vzor racionalnega gospodarstva. V okvir nekaterih najbolj vzornih državnih obratov naj bi se postavile nižje in višje tozadevne strokovne šole. Tistim pa, ki bi obdelovali zemljo, bi se gotovo bolje godilo, kakor vsakemu samostojnemu kmetu-proletareu.

Ugovor protisocialističnih konservativnih elementov, da bi splošna centralizacija in socializacija proizvodnje izpodbila osebno inicijativo in veselje do dela, posebno pa baje v poljedelstvu, ter da bi država slabo gospodarila, je popolnoma neutemeljen. Danes imamo že v raznih državah več ali manj raznovrstne državne obrate, kjer o teh slabih posledicah ni samo ne duha ne sluha, temveč se je izkazalo celo nasprotno. Moderne države so podale na mnogih poljih nepobiten dokaz, da znajo ravno tako dobro, če ne bolje gospodariti, kakor zasebna podjetja. Moderne države so zgrajene ravno tam najboljše, kjer upravljajo lastna podjetja. Nasprotno so države ravno tam zaostale, kjer se omejujejo le na formalnosti. Vzrok tega pojava je v dejstvu, da se je otrsela tehnika skoraj popolnoma konservativne sile, ki ovira napredek, kar za druge panoge javnega življenja v zasebnokapitalističnem družabnem redu, kakor za pravo, šolstvo itd. ne velja. Tehnični državni in komunalni obrati, ki že obstojajo, so najboljši dokaz, da nimajo omenjeni ugovori prav nobene podlage. Sicer pa gre itak ves razvoj, kamorkoli se ozremo, v smeri centralizacije in socializacije. Proces industrializacije in komunalizacije bo napravil tudi v poljedelski produkciji sčasoma male obrate nemogoče, ker zaradi neracionalnosti ne bodo mogli konkurirati z velepodjetji in ker se ne bodo rentirali. Stvar socializma je, da pospešujejo ta proces.

Socializem se je doslej razmeroma malo pečal z agrarnim problemom. Ker so bile krivice zasebnega kapitalizma v industriji najprej in najbolj očitne in občutne, zato je povsem umljivo, da se je bavil socializem pred vsem z industrijskim problemom.

Poljedelska produkcija, ki temelji v malih obratih, ne potrebuje mnogo pravih delavcev. Kmet obdeluje večinoma svojo zemljo sam s svojo družino. Kar je delavstva, je raztreseno daleč na okoli po deželi. Stalne kmetiške pomožne sile, hlapci, deklet, pastirji, žive z gospodarjevo družino v patrijarhalnih odnosih. Sezonski delavci pa je ptica selivka. Iz vsega tega in iz dejstva, da je kulturna stopnja kmetiškega ljudstva zelo nizka, zaradi tega nevednost in konservativnost velika, je povsem umljivo, da klic po socializaciji zemlje ne prihaja iz onih vrst prebivalstva, ki obdeluje zemljo. Za socializacijo se bi dalo pridobiti poljedelsko delavstvo le tam, kjer je vsa zemlja v rokah maloštevilnih veleposestnikov in kjer

je industrializacija poljedelske produkcije že na visoki stopnji.

Kakor stremi skoraj vsak mali obrtnik za tem, da bi povečal svoje podjetje, tako stremi tudi vsak poprečen kmet za tem, da bi povečal svojo zemljiško posest. Kakor odklanja industrialni podjetnik socializacijo industrije, ravno tako se bo upiral kmet socializaciji zemlje. Tudi kmetsko-proletarec bo težko pridobiti za socialne reforme. Agitirati med kmeti za socializem je ravno tako abotno kakor navduševati zanj obrtnike, trgovce ali pa industrijske podjetnike. Lastnik produkcijskega podjetja, če ni izjemoma socialisti, se pač ne bo ogreval za socialistični družabni red, ki mu hoče vzeti vse, iz gospodarske svobode izvirajoče privilegije. Za socializem torej ne more biti merodajno, če so zemljiški posestniki za socializacijo zemlje ali ne.

To vprašanje bo rešilo le celokupno socialistično delavstvo vseh kategorij, kadar bo postalo odločujoč faktor v državi. V razred delavstva spada vsakdo, ki ni lastnik kakega proizvodnega sredstva in živi le od lastnega dela. Danes je še velik del delavstva, posebno izštudiranega, ki vsled dobre plače, pomanjkanja socialnega čuta, prirojene konservativnosti in vsled političnega analfabetstva zagovarja zasebnokapitalističen družabni red in se bori celo proti socialističnim idealom. To so koritarji obstoječega družabnega reda.

Socializem ima danes glavno zaslombo v industrijskem delavstvu, ki je občutilo in čuti še vedno najbolj močno pritisk izkoriščevalne sile zasebnega gospodarstva. Pod vplivom moderne tehnike naraščajoča centralizacija in vseh proizvodnih panogah in izpodrivanje malih obratov po veleindustriji povečuje armado delavstva in zmanjšuje število zasebnih podjetnikov. Tudi danes pretežno agrarne dežele, ki imajo vse predpogoje za razvoj industrije, kakršna je Jugoslavija, se bodo morale prej ali slej ukloniti procesu industrializacije.

Z rastočo demokratizacijo se širi izobrazba vedno bolj in bolj, konservativnost se umika napredku, socialistične ideje pridobivajo vedno več tal in tako ni več daleč dan, ko bodo v najnaprednejših deželah, z volilnimi listki oboroženi socialisti lahko tudi brez diktature prodrli individualistični družabni red, ter začeli zidati na temeljih gospodarskega demokratizma po socialističnih načrtih novo stavbo socialistične države. Takrat se bo zgodilo, da bo našel delavec končno tisto pravico, katero je zastoj iskal pri oblastnikih sedanjega družabnega reda hlapec Jernej.

Kajzer je nenadoma zopet oživel. Londonska "Mail" pravi, da se začne kmalu po novem letu sodno postopanje proti njemu in da dela angleška vlada že priprave za to. Baje bo podana skupna zahteva zaveznikov holandski vladi, da izroči Viljemu in omenjeni list misli, da bo holandska vlada ugodila tej zahtevi brez ugovora. Če pojde to res tako gladko, je še veliko vprašanje, kajti kolikor je znano, je stala Holandija doslej na stališču, da je Vilem politični begunec, ki uživa v njeni deželi azilno pravico

kakor kateri koli drugi politični preganjanec. Zdi se nam pa, da je sploh še vprašanje, ali mislijo zavezniki res na sodno postopanje proti možu, katerega bi vsaj nekateri med njimi rajši zopet videli na prestolu, kakor pa da se razvije Nemčija v socialistično republiko. Tudi se spominjamo, da so zavezniki svojčas vprašali razne juristične korifeje, na kakšen način bi bilo sploh mogoče soditi kajzerja, in odgovori so se večinoma glasili v tem smislu, da ni po mednarodnem pravu nikakršne možnosti napraviti Viljema specialno odgovornega za vojno in za zločine, ki so se godili tekom velikega konflikta. Mi nismo specialisti za mednarodno pravo in ne vemo, če je res to tako nemogoče. Mislimo pa, da ni v vladajočih krogih veliko nagnenja za tako revolucionarno postopanje, kot bi bila sodba kronane glave. Tam je sedaj veliko večja želja varovati avtoritete, kakor pa izpodkopavati jih, pa na bo njih ime kakršno koli, le da predstavlja avtoriteto, priznano od sedanjih vladajočih. Za sedaj se iVljemu pač še ni treba bati, da ga postavijo ob zid.

Iz Ženeve poročajo, da se je zopet enkrat oglašil bivši avstrijski cesarček Karl. Nekje se je bila porodila vest, da je naprosil francosko vlado za penzijo, in to poročilo označuje za neresnično. Pač pa je njegova familija z nadvojvodi vred v veliki finančni stiski in če ne pride denar z Dunaja, bo bivša cesarica Zita prisiljena prodati nekatere dragocenosti za pokritje nujnih izdatkov v hišnem gospodarstvu.

Da ni Karl prosil francoske vlade za penzijo, bi skoraj lahko verjeli, kar je težko uganiti, na kaj naj bi bil osnoval tako prošnjo. Sicer so tekom vojne hodila razna pisma z Dunaja v zavezniške kraje, ali to je naposled le premalo, da bi se mogla pričakovati penzija od francoske vlade. Kar se tiče denarja z Dunaja, bo Karl pač težko čakal, da ga dobi, kajti na Dunaju, kjer je krona tako padla, da je na borzah sploh več ne računajo, bi bili sami veseli, če bi mogli dobiti denarja za nujnejše reči, kakor za Zitine želje. In če mora bivša cesarica prodati "nekoliko" dragocenosti, ne propade svet zaradi tega. Zdi se, da ostane Ziti tudi tedaj še nekoliko dragocenosti, kar ne more vsak Dunajčan reči o sebi.

Ogrska vlada je imenovala svoje delegate na mirovno konferenco. Po poročilu iz Budimpešte je njen predsdenik znani grof Apponyi. Drugi člani so grof Stefan Bethlen, ki je bil nekaj čas svetovalec nadvojvode Josipa, grof Pavel Telegy, Martin Lovessy, ki je bil zunanji minister v Friedrichovi vladi, in nadškof Giesweiv.

Iz sestave te delegacije je razvidno, kakšni ljudje sedaj vladajo na Ogrskem. Vsi skupaj so reakcionarji, znani že iz habsburške dobe. Apponyi je prvi med njimi. Mož ima sicer velike kameleonske sposobnosti in se je znal nepoučenemu svetu včasih predstavljati kot modern človek, toda doma je bil vedno na čelu tistih, ki so se upirali demokraciji. Dovolj je, če se spomnimo, da je najostreje nastopal proti splošni volilni pravici, brez katere si ni misliti

niti začetka demokracije. Ko so socialisti na Ogrskem vodili popolnoma legalen boj za splošno volilno pravico, je dejal, da hočejo z ljudstvom ubiti narod. Zanj je bil namreč narod vedno nekaj drugega kakor ljudstvo. Kdor ni na Ogrskem vsaj grof, ni po Apponyijevih nazorih član naroda. Njegovi tovariši v delegaciji so mu povsem podobni in večinoma so pristni monarhisti, ki bi bili vsak trenotek pripravljeni pripeljati kakšnega Habsburgovca nazaj na prestol, ker vedo, da bi bili njih aristokratski interesi najboljše zavarovani v monarhiji, in sicer v kolikor mogoče nazadnjaški.

Kako ugaja ta vlada zaveznikom, ne vemo. Zdi se pa, da so že davno pozabili, da so nekoč zahtevali sestavo take vlade na Ogrskem, ki bo resnično predstavljala voljo in mišljenje vsega ljudstva. O sedanjih vladi se lahko pravi vse, le to ne, da predstavlja ogrsko ljudstvo in njegovo voljo. Nič drugega ni, kakor povratak v nekdanjo oligarhijo, ki je napravila na Ogrskem ogromno zlega, dobrega pa nič.

Predsednik egiptovske mirovne delegacije Said Zaglul paša se je obrnil do prezidenta Wilsona s prošnjo za zaščito Egipčanov pred angleškim nasilstvom. Egipčani baje verujejo v Wilsonova načela in v samoodločevanje narodov, in ne verjamejo, da se vjema s temi načeli, kar delajo Angleži z Egiptom. Zadnji stavek te prošnje se glasi: "Krvavi prizorji, katerih priča je sedanji brezmočni Egipt, zahtevajo Vašo pozornost; prosimo Vas, ne pustite Egipta samega v pričo nepomirljive Anglije."

Egipčani se najbrže obračajo na napačno addresso. Ne vemo, kaj misli predsednik o razmerju med Egiptom in Anglijo, vemo pa, da se bo egiptovsko vprašanje za enkrat tako rešilo, kakor bo hotela Anglija, ker ne more Wilson tudi v najboljšem slučaju storiti za Egipčane nič drugega, kakor vložiti zanje dobro besedo, na katero se pa Anglija ne bo ozirala nič več in nič manj kakor na želje in zahteve Ircaov, ki so imeli več zagovornikov in katerih vprašanje je Evropi bliže od egipčanskega. Ali svet bo imel egiptovsko vprašanje, kakor bo imel še celo vrsto drugih, ki jih mirovna konferenca ni znala oziroma ni hotela rešiti in vsa ta vprašanja bodo vznemirjala svet in držala Damoklejev meč nad mirom sveta.

V zadnjem zasedanju kongresa južno ameriške republike Peru je bil sprejet zakon o prisilnem počitku. Ob nedeljah, državnih praznikih in na volilne dni se ne sme delati v tovarnah, delavnicah, trgovinah, jamah, solnih podjetjih, na stavbah in pri delih, kjer se rabijo motorji, ter pri javnih delih, vstevši dobrodelne in vzgojevalne institucije. Zakon se tiče brez izjeme vseh šol in višjih učilišč v republiki. Dovoljene so nekatere izjeme. Lahko se vrši zdravstvena služba in sanitacija, prodajajo živila in opravljajo opravlki, katerih opustitev bi mogla ogroževati življenje i. t. d. Nobena izjema pa ni dovoljena za žensko delo in za delo mladeničev izpod 18 let. Ako dela kdo na dan, ki je normalno določen za počitek, mora dobiti drug dan v tednu za nadomestilo.

ADVERTISEMENT

Slov. delavska

podporna zveza

Ustanovljena dne 26.
avgusta 1908.Inkorporirana 22. aprila
1909 v državi Penn.

Sedež: Johnstown, Pa.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: IVAN PROSTOR, 6120 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

Podpredsednik: JOSIP ZORKO, R. F. D. 2, Box 113, West Newton, Pa.

Glavni tajnik: BLAS NOVAK, 634 Main St., Johnstown, Pa.

1. Pom. tajnik: FRANK PAVLOVČIČ, 634 Main St., Johnstown, Pa.

2. Pom. taj. ANDREJ VIDRIČ, R. F. D. box 4, Johnstown, Pa.

Blagajnik: JOSIP ŽELE, 6502 St. Clair Ave., Cleveland, O.

Pom. Blagajnik: ANTON HOČEVAR, R. F. D. 2, Box 27, Bridgeport, O.

NADZORNI ODBOR:

Predsednik nadzor. odbora: IGNATZ PODVASNIK, 6325 Station St., E. E. Pittsburgh, Pa.

1. nadzornik: SOPHIA BIRK, 606 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

2. nadzornik: IVAN GROŠELJ, 885 137th St., Cleveland, O.

POROTNI ODBOR:

Predsednik porot. odbora: MARTIN OBERŽAN, Box 72, East Mineral, Kans.

1. porotnik: FRANCO TEROPČIČ, R. 1, Banonza, Ark.

2. porotnik: JOSIP GOLOB, 1916 S. 14th St., Springfield, Ill.

VRHOVNI ZDRAVNIK:

Dr. JOSIP V. GRAHEK, 843 E. Ohio St., Pittsburgh, Pa.

Glavni urad: 634 Main St., Johnstown, Pa.

URADNO GLASILO: PROLETAREC.

3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Cenjena društva, oziroma njih uradniki, so uljudno prošeni pošiljati vse dopise naravnost na glavnega tajnika in nikogar drugega. Denar naj se pošlje edino potom Poštinih, Expressnih, ali Bančnih denarnih nakaznic, nikakor pa ne potom privatnih čekov. Nakaznice naj se naslavljajo: Blas Novak, Title Trust and Guarantee Co. in tako naslovljene pošiljajo z mesečnim poročilom na naslov gl. tajnika.

V slučaju, da opazijo društveni tajniki pri poročilih glavnega tajnika kake pomanjkljivosti, naj to nemudoma naznajo uradu glavnega tajnika, da se v prihodnje popravi.

IZ GL. URADA S. D. P. Z.

Z dnem 14. dec. t. l. se prične v naši organizaciji splošno glasovanje o združitveni pogodbi slov. pod. organizacij. To glasovanje traja od gori omenjenega datuma za dobo 6 tednov, kakor določajo naša pravila. V naslednjem podajamo spremenjen združitveni načrt s pojasnilom, ki se glasi:

Združitveni odbor enot in zvez, imenovanih v predloženi pogodbi, ki je tukaj priložena pod eksbibitom "A" in ki se tukaj omenja z besedama "Združitvena pogodba", predlaga sledeči načrt za doseg združenja enot in zvez v soglasju omenjene pogodbe:

A: Združitveni načrt in združitvena pogodba se imata predložiti članstvu prizadetih enot in zvez na splošno glasovanje po ustavi in pravilih dotičnih enot in zvez, ki so v veljavi.

B: Ako članstvo pri splošnem glasovanju odobri združitve z večino glasov na temelju obstoječih pravil, tedaj se imajo sklicati seje glavnih odbornikov enot in zvez po

zakonih držav, v katerih so inkorporirane; glavni odbori morajo potem odobriti združitveno pogodbo v smislu zakonov njihovih držav, ali pa morajo vzeti druge preliminarne korake, ki so potrebni, da se doseže sporazum z zavarovalniškimi departamenti njihovih držav z ozirom na združitveno pogodbo.

C: Ko je gorenja določba izvršena, mora vsaka jednota in zveza dobiti od zavarovalniškega departamenta v državi, v kateri je organizirana, formalno odobrenje združitvene pogodbe in tozadevni certifikat, da je pogodba res odobrena.

D: Kadar vsi prizadeti zavarovalniški departamenti odobre združitveno pogodbo, tedaj se mora pri vseh prizadetih enotah in zvezah izvršiti preiskava finančnega stanja, kakor določa 16. točka združitvene pogodbe, in kakor hitro preiskava pokaže, da je Slovenska narodna podpora hitro solventna, kot določa 5. točka združitvene pogodbe, in da so solventne vse ostale jednote in zveze, imenovane v pogodbi, potem se imenovane jednote in zveze takoj združijo s Slovensko narodno podporno enoto, kot se glasi združitvena pogodba. Jednota in zveza, ki ni solventna, ima devetdeset dni časa po računski preiskavi, da doseže svojo solventnost, kot zahteva združitvena pogodba, nakar se na enak način združi s Slovensko narodno podporno podporno enoto; toda izredna konvencija, ki jo določa združitvena pogodba, se ne sme zavleči zaradi nesolventnosti katerekoli organizacije; jednota ali zveza, katera ne doseže solventnosti pravočasno in ki ne izroči svojega denarja Slovenski narodni podporni enoti, nima pravice do zastopstva na konvenciji.

Ta načrt so izdelali in podpisali zastopniki sledečih organizacij, ki so navedene v združitveni pogodbi:

Za slovensko narodno podporno enoto:

Frank Aleš, John Trčelj, Joško Oven, Joseph, Skuk, Mary Udovich.

Za Slovensko delavsko podporno zvezo:

John Prostor, Blas Novak, Frank Pavlovich, Jos, Zele.

Za Slovensko svobodomiselnno podporno zvezo:

Frank Somrak, Martin Kochevar, John Kvartič, Frank Martinjak.

ESHIBIT "A".

SPREMENJENA ZDRUŽITVENA POGODEBA.

Slovenska narodna podpora enota, bratska podpora organizacija, ustanovljena in poslujoča po zakonih države Illinois, se strinja s Slovensko delavsko podporno zvezo, enako organizacijo, ustanovljeno in poslujoča po zakonih države Pennsylvanije, s Slovensko svobodomiselnno podporno zvezo, enako organizacijo, ustanovljeno in poslujoča po zakonih države Illinois, in s Slovensko zapadno zvezo, enako organizacijo, ustanovljeno in poslujoča po zakonih države Colorado, v sledečem:

1. Zadnje tri organizacije, ki so gori imenovane, se združijo s Slovensko narodno podporno enoto, kakor hitro bo praktično in pod pogojem, da združitve odobre zavarovalniški departamenti v državah, v katerih so navedene organizacije inkorporirane.

2. V slučaju, da katerakoli organizacija izmed gori naštetih treh zvez ne odobri združitvene pogodbe ali je ne sme ali ne more sprejeti, velja kljub temu združitvena pogodba za ostale stranke.

3. Združitve se izvrši na ta način, da gori imenovane organizacije izroče Slovenski narodni podporni enoti vse poslovne knjige, denar in vse drugo imetje, ali predno se to izvrši, morajo blagajnik in drugi finančni uradniki Slovenske narodne podporne jednote položiti potrebno večje poročilo.

4. Čim Slovenska narodna podpora enota prejme premoženje, postane takoj odgovorna za vse obveznosti organizacij, ki so izročile svoja premoženja.

5. Pogodba pa ni veljavna med Slovensko narodno podporno enoto in tisto organizacijo izmed gori omenjenih, katera ob času izročitve premoženja ni stoddstotno solventna v vseh ozihih; ravno tako ni pogodba veljavna za nobeno organizacijo med imenovanimi, ako ni Slovenska narodna podpora enota ob času izročitve premoženja stoddstotno solventna (kar se tiče posmrtninskega sklada na temelju lestvice National Fraternal Congress). Lahko se pa izvede pogodba, ako organizacija, ki ni solventna, doseže popolno solventnost v devetdesetih dneh od časa finančne preiskave.

6. Združitve, kot je določena v tretji točki te pogodbe se mora izvršiti kolikor je mogoče najkasneje v šest-

desetih dneh od časa, ko zavarovalniški departmenti prizadejati držav odobre pogodbo, in najkasneje v šestih mesecih po omenjenem odobrenju se ima vršiti izredna konvencija Slovenske narodne podporne jednote. Čas in prostor konvencije določi združiteljni odbor, postavljen od prizadejanih organizacij in v katerem ima Slovenska narodna podpora ena pet zastopnikov, Slovenska delavska podpora dva zastopnika, Slovenska svobodomiselná podpora dva zastopnika in Zapadna slovenska zveza tri zastopnike.

7. Omenjena izredna konvencija obstoji: a) iz glavnih odbornikov vseh združenih organizacij, b) članov združiteljnega odbora vseh združenih organizacij in c) delegatov krajevnih društev vseh združenih organizacij, ki se volijo na sledeči način: Eden delegat na vsakih sto članov; nobeno društvo ne sme poslati več kot dva delegata; društva, ki imajo manj kot sto članov, se lahko združijo z bližnjimi društvi, ki imajo manj kot dvesto članov, in volijo skupaj delegata. Društva, ki so na ta način združena, imajo pravico do delegata, kakor večja posamezna društva. Nobeno društvo se pa ne sme razcepiti v svrhu zastopstva.

8. Vsi člani izredne konvencije so opravičeni do dnevnice in povrnitve voznih stroškov iz blagajne Slovenske narodne podporne jednote.

9. Izredna konvencija ima popolno oblast, da s potrebno večino glasov sprejme novo ustavo in pravila Slovenske narodne podporne jednote, določiti nove prispevke, preurediti njeno upravo itd., spremeniti ime jednote in izvoliti popolnoma nov odbor. Člani vseh združenih organizacij, ki so se združili s Slovensko narodno podporno jednoto, se pa morajo podvreči v vseh ozirih zaključkom izredne konvencije.

10. Izredna konvencija mora zagotoviti v novi ustavi absolutno svobodo verskega in političnega prepričanja za vse članе.

11. Ustava in pravila, ki jih sprejme izredna konvencija, postanejo veljavna prvi dan četrtega meseca po zaključku konvencije. Do tega časa morajo biti v veljavi ustave in pravila organizacij, ki se združijo, in razmerje med Slovensko narodno podporno jednoto in člani jednote in zvez, ki so se združile z omenjeno jednoto, se ravna po starih pravilih, izvemši kjer ta pogodba določa drugače in izvemši, da v tem času ni priziva zoper sklepe glavnega odbora Slovenske narodne podporne jednote.

12. Kakor hitro se izroče premoženja imenovanih organizacij Slovenski narodni podporni jednoti po določbah v tej pogodbi, se ima takoj določiti glede dela gl. odbornikov združene organizacije in določajo se jim plače ali nagrade (pod pogojem, da dotični odborniki ostanejo v službi dokler ne stopi v veljavo nova ustava in pravila Slovenske narodne podporne jednote); glavne odbornike s stalnimi službami imenovanih organizacij nadomestijo odborniki z enakimi stalnimi službami Slovenske narodne podporne jednote, izvemši da glavni tajniki vseh imenovanih organizacij nadaljujejo s svojim delom v glavnem uradu Slovenske narodne podporne jednote pod nadzorstvom glavnega odbora Slovenske narodne podporne jednote toliko časa dokler ne stopi v veljavo ustava in pravila, ki jih sprejme izredna konvencija; dotični glavni tajniki prejemaajo svoje plače do omenjenega časa. Glavni odbor Slovenske narodne podporne jednote lahko vposli tudi druge gl. odbornike združenih organizacij, da izvršujejo dela, ki so jih preje vršili in v tem slučaju so opravičeni do dnevnice po pravilih organizacije, h kateri so preje spadali.

13. V slučaju, da kateri glavni odbornik, krajevno društvo ali posamezni član katerekoli organizacije, ki se združi s Slovensko narodno podporno jednoto, ni zadovoljen s kakšnim sklepom glavnega odbora Slovenske narodne podporne jednote, ki je sprejet po združenju, se mora prizadejati gl. odbornik, krajevno društvo ali posamezni član začasno pokoriti sklep, ima pa pravico vložiti priziv proti dotičnemu sklepu pri novem glavnem odboru Slovenske narodne podporne jednote, ki ga izvoli redna konvencija.

4. Vse stroške združenja (ne pa pripravljanih izdatkov posameznih jednot in zvez) plača Slovenska narodna podpora ena jednota. Tukaj so všeti tudi oni stroški, ki nastanejo pri selitvi gl. tajnikov združenih organizacij, kot je vožnja na železnicih, stroški s pošiljanjem opreme itd.

15. Vsa krajevna društva obdržijo zaradi točnosti v poslovanju stare številke in imena do časa dokler ne stopijo v veljavo nova pravila, ki jih sprejme izredna konvencija. Vsa korespondenca med društvi in gl. odbori se do tega časa vrši na starem pismenem društvenem papirju, toda pisma, naslovljena nečlanom, se morajo označiti z

besedami "Ta organizacija se je združila s Slovensko narodno podporno jednoto."

16. Vprašanje solventnosti vseh prizadejanih organizacij odloči cenitelj (actuary), ki je priznan od države in čigar poročilo o solventnosti mora zadoovljiti zavarovalniški department države Illinois. Stroške računске preiskave v svrhu solventnosti trpi vsaka posamezna jednota in zveza in vsote dotičnih izdatkov se zabeležijo v poročilu kot plačane, ali pa kot dolg, ki še ni plačan.

Pogodba sprejeta in podpisana v imenu prizadejanih jednot in zvez dne1920.

SLOVENSKA NARODNA PODPORA JEDNOTA

(Pečat) predsednik,
..... tajnik.

SLOVENSKA DELAVSKA PODPORA ZVEZA

(Pečat) predsednik,
..... tajnik.

SLOVENSKA SVOBODOMISELNA PODPORA ZVEZA

(Pečat) predsednik,
..... tajnik.

ZAPADNA SLOVENSKA ZVEZA

(Pečat) predsednik,
..... tajnik.

POJASNILO ODVETNIKA.

Mr. Frank Aleš, predsednik združiteljnega odbora slovenskih jednot in zvez, 2124 So. Crawford Ave., Chicago.

Cenjeni gospod:—

Na Vašo zahtevo, da poročam, kaj sem do danes storil v zvezi z nameravano združitvijo slovenskih jednot in zvez, ki so zastopane v vašem odboru, in da pojasnim, zakaj sem popravil in spremenil originalno "Temeljno pogodbo," želim poročati sledeče:

A. Po večkratnem konferiranju z Vami in po skrbnem študiranju preliminarne "Temeljne pogodbe", ki jo je sestavil in podpisal vaš odbor, sem natančno primerjal stvar z zakoni, s katerimi je treba računati pri tej zadevi, in na podlagi tega primerjanja sem Vam sestavil "Združiteljni načrt" in "Združiteljno pogodbo", ki vsebujeta nekatere važne spremembe z ozirom na "Temeljno pogodbo". Kakor sem bil informiran, je vaš odbor odobril oba dokumenta brez popravka.

B. Ko je vaš odbor sprejel "Združiteljni načrt", sem takoj poslal kopije načrta zavarovalniškim oddelkom v državah Illinois, Pennsylvanija, Colorado in Minnesota, zahtevajoč, da se mi sporoče mnenja o tej stvari.

C. Rezultat moje zahteve je bil, da so zavarovalniški oddelki v državah Illinois, Pennsylvanija in Colorado odgovorili, da soglasno odobravajo "Združiteljni načrt" in "Združiteljno pogodbo."

D. Zavarovalniški oddelki v državi Minnesota je edini, ki nasprotuje in sicer na temelju nekega čudnega zakona v tej državi, na katerega se sklicuje zavarovalniški oddelki, da ne more dovoliti združenja iz razloga, ker še nimajo vse prizadete organizacije poslovnice v Minnesoti. Pisal sem ponovno in nato mi je zavarovalniški department v Minnesoti odgovoril, da dovoli združenje pod pogojem, ako nova (združena) organizacija pošlje prošnjo za poslovnico v Minnesoti istočasno s prošnjo za združitve z Jugoslovansko katoliško jednoto; na ta način bi zavarovalniški oddelki odobrili obenem poslovnice in združitve. Ker pa vidim, da se hočejo vse prizadete organizacije združiti s Slovensko narodno podporno jednoto in ker ta jednota že ima poslovnico, upam še vedno, da pridobim zavarovalniški oddelki v Minnesoti za "Združiteljni načrt" in za "Združiteljno pogodbo."

E. Vseled težav, ki jih nudi minnesotski zavarovalniški oddelki, in radi drugih ovir vseled katerih je po mnenju vašega odbora bolje, da se za sedaj izpusti Jugoslovanska katoliška jednota iz združiteljnega načrta, sem na vašo direktivo sestavil "Spremenjen združiteljni načrt" in "Spremenjeno združiteljno pogodbo," ki se razlikujeta od originalnega načrta in pogodbe poleg manjših sprememb, kot

nekatero omenjenosti časa itd., v glavnem v tem, da je izpuščeno ime Jugoslovanske katoliške jednote. Kot sem obveščen, upa vaš odbor pridobiti to jednoto pozneje za združeno organizacijo.

F. Glavni vzroki, zakaj je bila spremenjena "Temeljna pogodba", so sledeči:

1. Mnogo stvari v združitvenem načrtu je preliminarne značaja in se ne morejo uvesti v združitveno pogodbo. Pogodba ne sme biti podpisana v imenu nobene organizacije dokler ni sprejeta pri splošnem glasovanju in dokler je ne odobro glavni odbori jednot in zvez s potrebnimi večinami glasov.

2. V "Temeljni pogodbi" ni določen čas niti niso po redu navedeni koraki, ki se imajo storiti v svrhu združitve; dalje manjkajo še druge zadostne definitivnosti.

3. "Temeljna pogodba" daje združitvenemu odboru gotove oblasti ki pa niso jasno določene in katere bi izzvale konflikt s čarterji in pravili več prizadenih organizacij, a končno bi se protivile zakonom v državah, v katerih so prizadete organizacije inkorporirane.

4. "Temeljna pogodba" določa spremembe v posmrtnih certifikatih (policah) takoj po združitvi in spremembe glede na bolniško podporo takoj po skupni konvenciji. Meni se zdi pravilno in najbolje, da se te spremembe ne izvrše v tem času, pač naj se specifično določi, da se poslovanje vseh jednot in zvez vrši po ustavi in pravih prizadenih organizacij toliko časa dokler ne bodo veljavna nova pravila združene organizacije. Na ta način se obenem spremene prispevki, pravila itd. Predno stopijo nova pravila v veljavo, je treba, da se odborniki in člani seznanijo z njimi že naprej, zato je treba nekoliko več časa.

5. Določba, da se podeli glavnemu odboru Slovenske narodne podporne jednote vrhovna oblast tekom združevanja s pridržano pravico do priziva na novi glavni odbor, ki se izvoli na skupni konvenciji, je dobra rešitev drugače težavnega problema. Združitveni odbor nima pravice prejemati prizivov, ker nima zakonite pravice upravljati zadev Slovenske narodne podporne jednote po zakonih v državi Illinois in končno ne bi imel nobene posebne koristi od izvrševanja prizivne oblasti.

6. "Temeljna pogodba" nima jasnih točk z ozirom na pravila, ki bi veljala za društva in članke organizacij, ki se združijo s Slovensko narodno podporo jednoto, od časa do združitve pa do časa, ko postanejo veljavna nova pravila združene organizacije.

7. "Temeljna pogodba" ni dosti natančna, kar se tiče razdelitve stroškov v zvezi z združevanjem med več organizacij.

V nadi, da je zadeva s tem dovolj pojasnjena, ostajam Vaš uđani

CARL STROVER.

Chicago, Ill., 15. novembra 1919.

IZ URADA GLAVNEGA NADZORNIKA SPDZ.

Cleveland, O. — Članom in članicom, SPDZ: Ni sicer moja dolžnost narekavati, kako naj volijo društva nove uradnike za leto 1920; to spada v področje lokalnih uradnikov in članov samih. Samo par sugestij imam, ki naj jih blagovolijo člani in uradniki vzeti na znanje, kar se tiče izpolnjevanja dolžnosti pri društvu in napram Zvezi. S tem v zvezi se dotaknemo naravno predsednika, tajnika in blagajnika, ki so trije glavni uradniki društva. Zato bi bratom in sestram svetoval, da volijo na svojih letnih sejah za uradnike vzgledne in poštene člane. Če je mogoče, naj bi bili to ameriški državljani, kajti v tem času se ne ve, kakše naloge zadenejo društva, in v tem slučaju je dobro, če so uradniki državljani. Mislim namreč glede združenja podpornih Jednot in Zvez, katera akcija bo v zvezi z različnimi državnimi zakoni, katere bo treba jemati v poštev. Pri tej sami akciji pride lahko v ospredje vprašanje, če so uradniki društev ameriški državljani. Precej važnosti je treba polagati na izvolitve predsednika. Če je leta nezmožen svojega posla, ali če ga zanemara, postanejo nemarni tudi člani društva. Dolžnost predsednika je, da se vdeležuje redno sej in da vsopodbuja tudi druge nato, da ne izostajajo od sej. Pri nekaterih starih društvih kaznujejo svoje člane vsled nepristnosti z različni denarnimi globami. To je povzročilo med člani vedno slabo voljo in nesporazum, ki je škodil koncem konca vsemu društvu. Dobra beseda dostikrat več zaleže, kakor vse kazni. Zeleti bi bilo, da bi se člani tako odzivali sejam, da niti suspenzacija ne bi bila potrebna. Dober predsednik in dobri ostali uradniki pri

društvu za leto 1920, vam lahko mnogo koristijo in odvrnejo neprimike.

Zelo priporočljivo je, da si bratje in sestre izberejo zlasti v pisavi in drugače zmožnega tajnika; kajti njegovo delo je mnogo važnejše od predsednika. Tajnik mora biti več razločne pisave in računstva vsaj toliko, da odgovarja svojemu uradu. Ako tajnik ni kos svojemu delu in ne izdeluje jasnih računov in poročil na glavni urad, je razumljivo, da je s tem oteženo vse delo v gl. uradu, ker ga mora gl. tajnik opominjati in učiti. Da so stem zvezani veliki stroški, ker jemljejo taki nauki čas in denar, se razume.

Umevno je, da ima gl. tajnik z društvom, ki ima slabejša tajnika več dela, kakor z desetimi drugimi, ki imajo izurjenega tajnika. Seveda je resnica tudi to, da imajo društveni tajniki velike sitnosti s člani, ki ne plačujejo redno svojih prispevkov. Nekateri člani plačujejo vsak drugi mesec. Tako nekateri član plača šestkrat v letu, je zato šestkrat suspendiran in šestkrat zopet sprejet. To je težavno delo za tajnika, bratje, in zeleti bi bilo, da te teškoče člani vpoštevajo. Dostikrat se pripeti tudi to, da član ne pride skozi vse leto na društveno sejo, in tajnik niti ne ve, če je član še na starem naslovu ali ne. Kako važen je za vsakega društvenega tajnika članov naslov menda ni treba posebej poudarjati. Nekateri člani imajo zopet to staro navado, da prinese prispevke zadnjo uro, ko je treba odposlati asessment. Vse to so nedostatki, ki se jih bo treba odvaditi, če hočemo, da bo več reda. In da bo delo na eni in na drugi strani olajšano. Zeleti bi bilo torej, da se vse te stare metode zanaprej opuste in da se držijo člani sklepov društvenih sej.

Ob sklepu opozarjam vse tajnike SPDZ, da odpošljejo asessment za mesec december nekoliko prej kot ponavadi, in sicer zaradi polletne seje, ki se vrši v prvih dneh meseca januarja 1920. Ob enem opozarjam društva in posamezne člane, ki imajo kaj važnega v prid organizacije, naj pošljejo zadevo glavni seji, ki se vrši, kakor že rečeno, meseca januarja 1920.

Z bratskim pozdravom, in vesele božične praznike
John Grošelj.

Cleveland, O. — Člane društva Delavee št. 51 SPDZ opozarjam, da se vrši dne 14. decembra t. l. letna seja. Vsakega člana dolžnost je, da se te seje vdeleži brez izgovora.

Poleg drugih važnih stvari bodo na dnevnem redu tudi volitve odborov za leto 1920. Da ne bo potem zabavljanja kakšen je odbor, je torej najbolje, da pridete vsi na sejo.

Zvezna pravila se glase, da član, ki ne pride trikrat zaporedoma na sejo, zapade suspendiranju. Ker se morajo pravila vpoštevati, je torej najceneje, da se po njih ravnamo.

Konečno opozarjam člane, naj plača vsak svoj asessment najkasneje do 20. decembra, kajti po tem datumu ne bom sprejel nobenega tekočega asessmenta več, in sicer z vzroka, ker je treba zaključiti račune.

Še enkrat: dne 14. decembra t. l. vsi člani na sejo!
John Zaletel, tajnik.

South Fork, Pa. — Društvo Združitelj št. 36 SPDZ. je na svoji zadnji seji meseca novembra sklenilo, da se mora vsak član vdeležiti prihodnje letne seje, ki se vrši dne 21. decembra t. l. ob 2. uri popoldne. Kdor se te seje ne vdeleži, bo kaznovan v smislu zaključka zadnje seje. Oproščeni te kazni so le člani, ki so oddaljeni najmanj pet milj od dvorane, kjer se vrši seja. Vsi člani so vsled tega prošni, naj vpoštevajo sklep zadnje društvene seje.

Odbor dr. Združitelj št. 36 SPDZ.

Slovan, Pa. — Vse člane društva Slovan št. 150 SPDZ vabim na letno sejo, ki se vrši dne 21. decembra t. l. Ker je to zadnja seja v letu, se razume samo po sebi, da bo zelo važna. Na zadnji seji je bilo sklenjeno, da kdor se te seje ne vdeleži, zapade pravilam, ki določajo enomesečno suspendiranje. Izvzeti so le bolniki in tisti, ki imajo kakšen posebno važen opravke.

J. P., tajnik.

La Salle, Ill. — Odbor društva Od Boja do Zmage, št. 22, SPDZ, vabi članstvo, naj se polnoštevilno udeleži seje dne 7. decembra ob 1. popoldne v Slov. Narodnem Domu. Ker so na dnevnem redu volitve odbora za bodoče leto, je absolutno potrebno, da pridete na sejo. — Odbor.

Livingston, Ill. — Opozarjam članstvo društva Naprej, št. 86, SDPZ, da se polnoštevilno udeleži prihodnje društvene seje, ki se vrši drugo nedeljo v decembru kot po navadi. Na dnevnem redu imamo poleg drugih točk tudi volitve odbora za prihodnje poslovno leto. Kdor izmed članov izostane od te seje brez tehtnega vzroka, bo kaznovan po pravilih. — Rudolf Paulicha, tajnik.

V Indiji so bili zopet razni izgredi zaradi lakote. Cene živil so se silno povišale, zlasti riž se je izredno podražil, in posledica je velikanska beda in gih mestih so bili izredni trgi in stradajoče ljudstvo stradanje. V Seramporu, Barakporu in sedmih drugih je skušalo polastiti živil in drugih potrebščin. Bila je poklicana žandarmerija in vojaška policija, ki je napravila red. Riši pri Kalkuti je postala situacija tako resna, da so poslali konjaništvo tja, — Indija je ena najrodovitnejših dežel na svetu, a že pred vojno je bilo vsak čas slišati o lakoti. To pač

ni posebno dobro izpričevalo za angleško upravo v deželi in s tako gospodarsko politiko se ljubezen ljudstva seveda ne pridobiva.

Zdi se, da se je Anglija že nekoliko naveličala podpiranje Kolčaka in Denikina in premišlja, kako bi bilo mogoče doseči nekaj, kar bi bilo vsaj podobno miru z Rusijo. Vpričo Kolčakovih in Denikinovih "uspehov", večinom obrnjenih nazaj, se ne bi bilo čuditi, da je tudi Lloyd George sit takih zmag in njih podpiranja.

Ljubljansko prebivalstvo cenijo sedaj na več kakor 120,000 duš. Pred vojno je Ljubljana štela 40,000 prebivalcev. Ako se pomisli, da se med vojno nič ni zidalo, si je lahko predstaviti, kakšne stanovanjske razmere vladajo v mestu.

Zimski kašelj.

Ako trpite vsled kašlja ali prehlada, pomnite si, da se lahko zanesete na

Severa's
Balsam for Lungs

(Severov balzam za pljuča) za hitro pomoč. To je izvrstno zdravilo za otroke kot za odraslene ljudi. Se prodaja v vseh lekarnah. Cena je 25 in 50 centov, s 1 in 2 centa davka.

Koledar zastonj!

Ako želite imeti eno številko našega izvrstnega koledarja s poučnimi zdravniškimi člankami v vašem lastnem jeziku, tedaj uprašajte za

Severov Almanah
za Slovence

za leto 1920 v vaši lekarni, ali pa pišite direktno nam, priložite znamko za poštno. Za vašo korist, zavitki naših zdravil so narejeni v barvah. Oglejte si notranje strani.

Prehlad ali influenco,

bi se ne smelo nikdar zameriti. Treba ju je odpraviti takoj na prvo kihanje ali druga taka znamenja. Vzemite takoj

Severa's
Cold and Grip Tablets

(Severove tablete zoper prehlad in gripo) in poleg tega kako gorko pijačo predno se vležete v postelj, da vam olajša dihanje. Dobro se odejte s pokrivalom in kmalu boste dobri. Cena je 30 centov in 2 centa davek v vseh lekarnah.

W. F. SEVERA CO., CEDAR RAPIDS, IOWA.

Ameriški družinski koledar za leto 1920

sedaj razpošiljamo. — Koledar je trdo vezan, obsega 196 strani in stane 65c. Klubom in društvom damo pri večjih naročilih znater popust. Priporočamo, naj se rojaki po naselbinah med seboj dogovore in naroče po več koledarjev skupaj, da nam tako pomagajo znižati pošiljalne stroške; vezba, tisk in tiskarske potrebščine so letos mnogo dražje kot prejšnja leta, toda kljub temu smo določili koledarju najnižjo ceno, ki je v danih razmerah mogoča.

NIKJER ne dobite za tako majhen denar knjige s tako izbranim gradivom in ilustracijami ter trdo vezano, kakor je Ameriški družinski koledar.

SEDAJ, ko so tu dolgi zimski večeri in imate več časa za čitanje, vam priporočamo v naročitev tudi letošnji letnik Ameriškega družinskega koledarja (1919), katerega imamo še nekaj v zalogi. Stane 50c. Naročila sprejema

PROLETAREC,

3639 W. 26th St.

CHICAGO, ILL.

Severova zdravila vzdržujejo
zdravje v družinah.

Dober liniment.

Menda ni potreba naglašati posebej in tolmačiti kako priporočljivo je imeti na roki steklenico dobrega linimenta za zunanjo uporabo v slučaju hitre potrebe — in tukaj ni nobenega boljšega za te reči kakor

Severa's Gothard Oil

(Severovo Gothardsko olje), ki je znano kot jak sovražnik proti vsem lokalnim trganjem in bolečinam. Priporočljivo je za revmatizem, lumbago, sejatiko, proti oteklina, bolečinam v križu ali otrpljenju udov in mišičevja. Na prodaj v vseh lekarnah. Cene 30c in 2c davka ali 60c in 3c davka.

W. F. SEVERA CO.
CEDAR RAPIDS, IOWA

John Plhak & Co.

1151-1153 W. 18th Street

Chicago,
ILLINOIS.

Modna trgovina. Velika zaloga moških, ženskih in otroških oblek, izdelanih po najmodernejšem kroju. Cene nizke.

Dr. W. C. Ohlendorf, M. D.

Zdravnik za notranje bolezni
in ranocelniki.

Zdravniška preiskava brezplačna — plačati je le zdravila. 1924 Blue Island Ave., Chicago. Ureduje od 1 do 3 pop.; od 7 do 9 zvečer. Izven Chicago širše bolniki naj pišejo slovensko.

SLOVENC

pristopajte k

SLOVENSKE NARODNE POD-
PORNE JEDNOTE

Naročite si dnevnik "Prosveta". List stane za celo leto \$4.00, pol leta pa \$2.00.

Vstanovljajte nova društva. Društvo članov (ic) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je: 2657 So. Lawndale Ave Chicago, Ill.

MILWAUKEE, WIS.

Seje slovenskega soc. kluba se vrše vsak drugi in četrti petek v mesecu v Ilirija dvorani, 310—1st Ave. Ker so vedno važne stvari na dnevnem redu, zato Vas več dolžnost, da pridete vsi na sejo. Pripeljite s sabo tovariše, ki se zanimajo za razredni boj in še niso v organizaciji.

Ant. Jeraj, tajnik,
495 Park Str.

Kadar...

Kadar mislite na potovanje v stari kraj;

kadar želite poslati svojim starijskim sorodnikom, prijateljem ali znancem denar,

ali kadar imate kak drug posel s starijskim krajem,

obrnite se na

Leo Zakrajšek-a

70-9th Ave.

NEW YORK, N. Y.

Povej tvojemu prijatelju, da je v njegovo lastno korist, ako postane čitatelj in naročnik Proletarca.

Mi pošiljamo denar v vse kraje Slovenije,

Hrvatske,
Srbije,
Dalmacije,
in

druge dele
Jugoslavije.

Vse denarne pošiljke garantiramo.

American State Bank

1825-1827 Blue Island Avenue,
CHICAGO, ILL.

J. F. Štepinja, pred.

A. J. Krasa, blagajnik.